

UNIVERZITA KARLOVA

Čís.

Pedagogická fakulta

CENTRUM ŠKOLSKÉHO MANAGEMENTU

**VLIV INFORMAČNÍCH FOREM NA
EFEKTIVNÍ SPOLUPRÁCI
MEZI RODIČI A MŠ**

ZÁVĚREČNÁ BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Autor: Lenka Komárkové

Obor: Školský management

Forma studia: kombinované

Vedoucí práce: Bc. Šárka Gabrielová

Datum odevzdání práce:

Prohlašuji,
že jsem tuto práci vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace,
které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Lenka Komárková / / -i

V Šestajovicích dne: 5. 3. 2008

Poděkování:

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Bc. Šárce Gabrielové, za inspirativní rady a podnětné připomínky.

RESUMÉ:

Ve své bakalářské práci se zabývám problematikou vlivu informačních forem na efektivní spolupráci mezi rodiči a mateřskou školou. Důvodem je skutečnost, že pohled na spolupráci se během posledních let změnil. V současné době je považována spolupráce mezi mateřskou školou a rodinou za jednu z nejdůležitějších priorit předškolní výchovy dětí.

Základním cílem moji práce je zmapování a doporučení vhodných informačních forem mezi rodiči a mateřskou školou. Moje zjištění vychází z výzkumu, který byl proveden pomocí dvou typů dotazníků. Závěr práce je věnován shrnutí vhodných možností komunikace mezi pedagogy a rodiči směřující ke zlepšení vzájemné spolupráce.

KLÍČOVÁ SLOVA

Komunikace, mateřská škola, předškolní výchova, rodič, učitelka v mateřské škole

SUMMARY:

In my bachelor's theses I deal with the influence of the potential informational sources on an effective cooperation between parents and a nursery school. There is a changing perspective on cooperation in recent years. An appropriate cooperation between parents and a nursery school is though to be one of the most important tasks in pre-school education nowadays.

The primary aim of my work is to describe current and possible informational methods and to recommend the suitable ones. My findings are the result of a survey, that was carried out with two types of questionnaires. The conclusion recapitulates suitable communication ways between educators and parents, that should improve their cooperation to a mutual benefit.

KEYWORDS

Communications, nursery school, preschool education, parent, nusrery school teacher

OBSAH

1	ÚVOD.....	6
2	TEORETICKÁ ČÁST.....	8
2.1	<i>Vymezení základních pojmů.....</i>	8
2.1.1	Předškolní věk a mateřská škola.....	8
2.1.2	Komunikace.....	9
2.2	<i>Mateřská škola.....</i>	14
2.2.1	Vývoj předškolních zařízení.....	14
2.2.2	Mateřská škola dnes.....	15
2.3	<i>Úkoly současné školy.....</i>	18
2.4	<i>Vzájemná komunikace mateřské školy a rodiny.....</i>	21
3	VÝZKUMNÁ ČÁST.....	24
3.1	<i>Metodika.....</i>	24
3.2	<i>Zpracování a výsledky dotazníkového šetření.....</i>	25
3.2.1	Vyhodnocení dotazníků určeného pro pedagogické pracovníky..	26
3.2.2	Vyhodnocení dotazníků určeného pro rodiče.....	35
4	ZÁVĚR A DOPORUČENÍ.....	44
5	PŘEHLED POUŽITÉ LITERATURY.....	48
	PŘÍLOHY	

1 ÚVOD

„Kdo nikdy nebyl dítětem, nemůže být ani dospělým.“

Chaplin

Spolupráce mezi mateřskou školou a rodinou je v současné době považována za jednu z nejdůležitějších priorit předškolní výchovy dětí. Výzkumy a praktické zkušenosti potvrzují, že nejdůležitější roli pro budoucí život mladého člověka má již nejranější období jeho vývoje. V České republice je v současnosti spolupráce mezi mateřskou školou a rodiči ve fázi hledání nových cest, začínají se uplatňovat různé alternativní programy, které zlepšují vzájemnou komunikaci. Zkvalitněním komunikace budeme moci lépe diagnostikovat potřeby každého dítěte a zajistit jeho rozvoj ve všech oblastech.

Jazyk je základním a specifickým lidským prostředkem komunikace, ale nezáleží pouze na tom, co sdělujeme, ale také na tom jak to sdělujeme. Obsahově stejná věta může být v důsledku rozdílného podání vnímána zcela jinak, ne-li opačně, než jak by napovídal prostý obsah slov.

Podstatné je, aby se nejednalo jen o přijetí vnějškových projevů spolupráce s rodiči v podobě konkrétních aktivit, technik komunikace atd. Především jde o přijetí „filosofie“, z které tyto všechny aktivity vycházejí.

Ve své bakalářské práci se proto zabývám šířeji problematikou vlivu informačních forem na efektivní spolupráci mezi rodiči a mateřskou školou.

V teoretické části práce se zabývám vymezením základních pojmů z oblasti předškolního vzdělávání, kterými jsou například mateřská škola, předškolní věk, komunikace školy a rodiny, komunikační prostředky a modely apod. Dále se zabývám vznikem a vývojem předškolních zařízení, úkoly současné školy a možnostmi vzájemné komunikace mezi rodiči a mateřskou školou.

Výzkumná část práce je zaměřena na vlastní zmapování a vyhodnocení informačních forem mezi konkrétními rodiči a mateřskými školami. Celé téma je doloženo empirickým výzkumem, ve kterém se snažím uskutečnit základní cíl práce:

zmapování a doporučení vhodných informačních forem mezi rodiči a MŠ .

Jako základ práce jsem si stanovila tuto hypotézu:

1. V návaznosti na typ problému existují preferované informační formy.
2. Určitá témata týkající se informací o dítěti mají již v současnosti jasný zákonný rámec.
3. Práce s informacemi má vliv na spokojenost rodičů, jejich spolupráci s mateřskou školou a potažmo na prospěch dítěte.
4. Předpokládám, že existují shody ve vztahu k principům práce s informacemi v řízení obecně.
5. Předpokládám, že existují rozdíly dané specifikou daného prostředí v mateřské škole.

Příčemž jak uvádí Gavora¹: „Hypotéza je vědecký předpoklad. To znamená, že byla vyvozena z vědecké teorie — z toho, co je o daném problému teoreticky zpracováno. Dále může hypotéza vzniknout na základě osobní zkušenosti výzkumníka, jeho pozorování a predikce.“

Výzkum byl proveden pomocí dvou typů dotazníků, které uvádím v příloze. Prvním typem je dotazník pro pedagogické pracovníky, kterým jsem oslovila učitelky několika mateřských škol. Druhým typem je pak dotazník pro rodiče, ve kterém jsem se snažila získat poznatky od rodičů dětí navštěvujících stejné školy.

Závěr práce je věnován shrnutí dosažených výsledků dotazování a návrhu opatření směřujících ke zlepšení informačních forem pro efektivní spolupráci rodičů a mateřských škol.

¹ GAVORA, P.: *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000.

2 TEORETICKÁ ČÁST

2.1 Vymezení základních pojmů

2.1.1 Předškolní věk a mateřská škola

Předškolní věk je charakterizován pokračujícím se osamostatňováním dítěte a zdokonalováním získaných zkušeností. Podle Zahálkové² je to období nejprudšího rozvoje inteligence a poměru k intelektuálním hodnotám, období zvědavosti, základů psychomotorických i sociálních dovedností. Dítě si uvědomuje svou osobu. Chyby v přístupu k dítěti mohou vést u aktivnějších jedinců k negativismu, u pasivnějších k plačtivosti, úzkostlivosti až infantilnímu jednání. Matějček³ charakterizuje předškolní věk jako „začátek společenské emancipace dítěte a přípravu na školní zařízení v mateřské škole. Dítě přijímá nároky formálního vzdělání, jimiž je bude jeho společnost nadále po dlouhou řadu let zatěžovat. Prvním problémem je totiž už v tomto tradičním označení samotném, naznačuje, že jde o dobu před školou - a že to není víc než příprava na významné věci budoucí“.

Cílem výchovného působení na děti předškolního věku by mělo být prožívání radostného dětství a jejich příprava na požadavky první třídy základní školy. Předškolní věk je tak důležitá etapa vývoje dítěte ve vzdělávacím procesu. Mateřská škola je také zdrojem prvních kontaktů dětí s cizími neznámými lidmi a to jak dospělými, tak i dětmi stejného věku. Havlíková⁴ popisuje mateřskou školu jako první výchovně-vzdělávací instituci společenství dětí a dospělých, s nimiž se dítě setkává mimo rodinu, což se v České republice týká stále většiny populace. V České republice totiž děti obvykle ve věku 4-6 let navštěvují mateřskou školu, kde se učí adekvátně komunikovat, hrát si s jinými dětmi a integrovat se do kolektivu. Mateřská škola také umožňuje rodičům (převážně matkám) vrátit se do zaměstnání.

Podle Jeřábkové⁵ je mateřská škola místem společné výchovy 3 až 6-ti letých dětí, které má doplňující funkci k rodině, je zároveň střediskem intenzivního osobního styku a to nejen dětí mezi sebou, ale také dětí a dospělých. V neposlední

² ZAHÁLKOVÁ, M. *Pediatric pro speciální pedagogii*. Brno: Masarykova Univerzita, 2002.

³ MATĚJČEK, Z. *Výbor z díla*. Praha: UK, Nakladatelství Karolinum, 2005.

⁴ HAVLÍKOVÁ, M. *Zdravá mateřská škola*. Praha: Portál, 1995.

⁵ JEŘÁBKOVÁ, B. *Mateřská škola jako životní prostor*. Brno: MU, 1993.

řadě je výchovným prostorem užitečných intelektuálních možností rozvoje a sociálně životního prostředí. V tomto prostředí se rozvíjejí a utvářejí emocionální struktury, motivační základy a sociální formy vzájemného styku a vypořádání se s okolím. Klégrová⁶ uvádí, že „při výchově batolete a dítěte od tří do šesti let je třeba počítat s bezprostředním zájmem o dění kolem sebe. Dítě napodobuje dospělé - vaří, spravuje, řídí apod. Rozšiřuje se duševní obzor dítěte, upevňují se poznatky o okolním světě, vytváří se přiměřená sebedůvěra a postoj k lidem, a to jak k dětem, tak k dospělým. Pozorujeme pokroky dítěte ve slovním vyjadřování, v jeho informovanosti o různých věcech a v šikovnosti při zacházení s hračkami i s jinými předměty. Pozorujeme i postupné změny v celé dětské osobnosti“.

2.1.2 *Komunikace*

Communicare est multum dare.⁷

Immanuel Kant

Etymologický překlad komunikace do češtiny zní "spojení". Komunikace je vlastně přenos určitých informačních obsahů za pomoci různých komunikačních systémů. K doplnění je možné dodat, že každá komunikace je interakcí, ale ne každá interakce je komunikací. Existuje mnoho definic komunikace, které se liší podle teoretického rámce, ze kterého vycházejí. Podle Klenkové⁸ je komunikace "prostředek k vytváření, udržování a pěstování mezilidských vztahů". Lechtá⁹ definuje komunikaci jako schopnost vědomě používat jazyk jako složitý komunikační systém znaků a symbolů ve všech jeho formách. Každá výměna „obsahů“ je nějak definována a odehrává se v nějakém kontextu. Dva lidé se mohou ocitnout v situaci, v níž jeden vzdělává druhého, nebo v situaci, v níž jeden ovládá druhého, anebo v níž jeden zachraňuje druhého. Chovají se podle toho, v jaké situaci se podle svého mínění nacházejí, anebo by se nacházet chtěli.

⁶ KLÉGROVÁ, J. *Máme doma prvňáčka*. Praha: Mladá fronta, 2003.

⁷ Komunikovat znamená dávat

⁸ KLENKOVÁ, J. *Kapitoly z logopedie I*. Brno: Paido, 2000.

⁹ LECHTÁ, V. et al. *Terapie narušené komunikační schopnosti*. Praha: Portál, 2005.

Jednu, podle mého názoru nejdůležitější charakteristiku komunikace uvádí Giddens¹⁰, když říká, „komunikace je přenos informací od určitého jedince nebo skupiny k jiným. Komunikace je nezbytným základem všech sociálních interakcí. V bezprostřední komunikaci hrají kromě jazyka významnou roli i neverbální náznaky, které účastníci používají k interpretaci toho, co druzí říkají a dělají. S rozvojem písma a elektronických médií (rozhlas, televize, internet) se komunikace do jisté míry odděluje od bezprostředního kontextu sociálních vztahů“.

2.1.2.1 Komunikační prostředky

Komunikaci podle některých autorů tvoří až tři následující formy komunikace:

- » verbální,
- » neverbální,
- » metakomunikace.

Mimo tyto základní formy můžeme ale ještě komunikační prostředky dělit podle dalších kritérií, jako například podle smyslového orgánu, podle kterého se dělí na:

1. sluchové (akustické) - řeč, neverbální složky řeči apod.,
2. vizuální (zrakové) - pantomimika, mimika, proxemika apod.,
3. taktilní - haptika¹¹,
4. olfaktorické (čichové).

Komunikace znamená spojení a probíhá přes tzv. komunikační kanály. Kunczik¹² jich vymezuje šest:

- auditivní neboli vokální kanál (mluvená řeč, tj. verbální a paralingvální komunikace),
- hmatový neboli taktilní kanál (dotýkání se, strkání apod.),
- vizuální kanál (výraz tváře, výměna pohledů, gesta a pohyby těla, celkový vzhled, interpersonální distance a využívání prostoru pro komunikování odstupů či blízkosti),

¹⁰ GIDDENS, A. *Sociologie*. Praha: Agro, 1999.

¹¹ Dotek je pravděpodobně geneticky výchozím neverbálním podnětem. K nejčastějším případům doteků patří podání ruky, poplácání, objetí a pohlazení.

¹² KUNCZIK, M. *Základy masové komunikace*. Praha: Karolinum, 1995.

- čichový neboli olefaktorní kanál (vnímání vůně těla),
- teplotní neboli termální kanál (pocitující tělesné teplo jiné osoby),
- chuťový neboli gustatorní kanál (vnímání chuti).

Jak uvádí Petrusek¹³, „sdělovací prostředek nemusí být většinou vůbec použit. Například při běžné bezprostřední verbální komunikaci žádného prostředku nepoužíváme. Prostředkem či kanálem může být tištěný text, grafický záznam jiného druhu, magnetofonový záznam, televizní přenos apod. Při analýze prostředků komunikace je nutné rozlišit komunikační prostředky sloužící především či výhradně interindividuální komunikaci (dopis, telefon) a prostředky sloužící současnému sdělování většímu počtu osob (tzv. hromadné sdělovací prostředky).

Interpersonální komunikace spočívá v tom, že člověk sděluje něco o něčem druhému člověku. Tato komunikace je však aktem individuálním. Lidé tu zastávají specifické role, které se v průběhu komunikace mění. Posluchač se zde stává mluvčím a naopak. K problému přeměny rolí má přímý vztah souvislost rolí s očekáváním. Jestliže očekáváme určité chování od partnera a jsme si zároveň vědomi, že partner očekává určité chování také od nás, usnadňuje to vzájemnou výměnu příslušného chování. Druhým předpokladem změny role je, že oba partneři používají shodného systému dorozumívání.

S interpersonální komunikací je nerozlučně propojena masová komunikace přesto, že tyto druhy komunikace nejsou v žádném případě totožné, spíše naopak a jsou mezi nimi podstatné rozdíly. Zatímco interpersonální komunikace se obvykle uskutečňuje v sociálních situacích, vztah mezi masovým komunikátorem a recipientem může být nanejvýš parasociální, a to jen za určitých okolností.

Prostředky hromadného sdělování, jakými je například televize, rozhlas, internet, tisk apod. umožňují, aby komunikace zasáhla v krátké době velké množství lidí. Můžeme tedy mluvit o tom, že moderní sdělovací prostředky jsou specifickým rysem masové komunikace. V interpersonální a skupinové komunikaci jako původci a příjemci sdělení vystupovali jednotlivci, v masové komunikaci zdrojem není jednatel, ale zároveň i určitá organizace či instituce. Příjemcem opět není jednatel, ale veřejnost, publikum určitého druhu, filmoví a televizní diváci, čtenáři a posluchači z určitých vrstev obyvatelstva.¹⁴

¹³ PETRUSEK, M *Úvod do sociologie 1*. Vítkovice, Institut VHJ Vítkovice, 1985.

¹⁴ JANOUŠEK, J. *Sociální komunikace*. Praha: Svoboda, 1968.

2.1.2.2 Komunikační modely

Komunikační modely znázorňují průběh a strukturu celého procesu komunikace. Nejstarším pojetím komunikačního modelu je, jak uvádí DeVito¹⁵ model lineární, který uvádím na obrázku č. 1.

Obrázek č. 1: Lineární model komunikace

Komunikátor Příjemce

Zdroj: DeVito, 2001.

Podle Křivohlavého¹⁶ je "kladem lineárního pojetí komunikace pokus chápat komunikaci jako systém, který spojuje komunikátora a příjemce pomocí tzv. komunikačního kanálu. Záparem je jeho jednoduchost a nepropracovanost". Postupem času se ukázalo, že lineární model je nevyhovující. Konečně interakční model komunikace je znázorněn na obrázku č.2.

Obrázek č. 2: Interakční model komunikace

Komunikátor
(příjemce)

Příjemce (komunikátor)

Zdroj: De Vito, 2001.

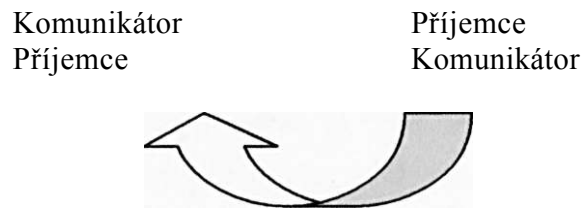
V tom to případě již příjemce nezastává pasivní roli, ale na sdělení může reagovat a přicházet s vlastní iniciativou. Tento model však stále opomíjí možnost vysílání a přijímání komunikačních signálů v témže okamžiku jednou osobou. Tento případ zohledňuje podle De Vita¹⁷ až transakční model, který uvádím na obrázku č. 3.

¹⁵ DEVITO, J. A. *Základy mezilidské komunikace*, 1.vyd., Praha: Grada Publishing, 2001.

¹⁶ KŘIVOHLAVÝ, J. *Jaksi navzájem lépe porozumíme*, 1.vyd., Praha: Svoboda, 1988.

¹⁷ DEVITO, J. A. *Základy mezilidské komunikace*, 1.vyd., Praha: Grada Publishing, 2001.

Obrázek č. 3: Transakční model komunikace

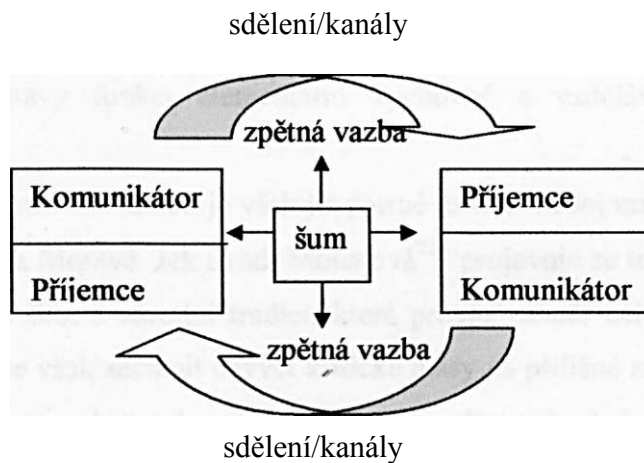

Zdroj: DeVito, 2001.

Obecně uznávaný model komunikace vychází právě z tohoto pojetí. Protože komunikační model může být zkreslen šumem, který obsahuje možnosti zpětné vazby, uvádím ještě pro tento případ na obrázku č.4 obecný model dle De Vita¹⁸

Obrázek č. 4: Obecný model komunikace

oblast zkušeností

oblast zkušeností

Zdroj: DeVito, 2001.

Tento obecný model již zahrnuje všechny základní prvky komunikace (komunikátor, příjemce, sdělení, komunikační kanál, zpětná vazba, případně šum).

¹⁸ DEVITO, J. A. *Základy mezilidské komunikace*, 1.vyd., Praha: Grada Publishing, 2001.

Bez komunikace s druhými lidmi nemůže existovat žádná sociální organizace. Každý člověk, zejména však lidé, kteří se častěji pohybují mezi ostatními (učitelky mateřských škol apod.), se tak každodenně setkávají s komunikací v mnoha rozličných formách. Musí ale také dokázat postihnou prostředí, čas a roli jednotlivých účastníků komunikace a jejich působení v souvislosti s osobní stránkou a individuálním projevem.

2.2 Mateřská škola

2.2.1 Vývoj předškolních zařízení

Jak uvádí Dostál a Opravilová¹⁹, tak "až do první poloviny 19. století byly děti v útlém věku vychovávány především v rodině". Za předchůdce dnešních mateřských škol lze označit dětské opatrovny. Podle Beňové a Hericha²⁰ pracovaly první dětské opatrovny nejprve velice skromně, ve stísněných podmínkách, s minimem materiálního vybavení a s různou organizací. První opatrovny na území Čech vznikly v Praze v roce 1832. Jak uvádí Dostál a Opravilová²¹, "zatímco většina poskytovala především základní péči a ochranu v míře odpovídající péči rodiny, přebíraly některé ústavy funkci elementární výchovné a vzdělávací instituce v národním jazyce".

Ve druhé polovině 19. století je však již patrné úsilí o rozvoj mateřských škol jak v Čechách, tak i na Moravě. Jak uvádí Monatová²² "projevuje se trvalá snaha po budování mateřských škol s národní tradicí, která provází téměř celý její vývoj". Počátkem 20. století se však začínají ozývat kritické hlasy na přílišné zatěžování dětí učením a sezením a na nedostatek volnosti k pohybu dětí a ke hrám. Následující období první republiky přináší proto první pokusy o zavedení změn. Nový návrh školského zákona, který byl vypracován v roce 1930, byl však poznamenán obdobím

¹⁹ DOSTÁL, A M.-OPRAVILOVÁ, E. *Úvod do předškolní pedagogiky*. Praha: SPN, 1985.

²⁰ BEŇOVÁ, T.-HERICH, J. *Materské školy - šok či kríza?* Bratislava: Ústav informácií a prognóz školstva, mládeže a tělovýchovy, 1995.

²¹ DOSTÁL, A M.-OPRAVILOVÁ, E. *Úvod do předškolní pedagogiky*. Praha: SPN, 1985.

²² MONATOVÁ, L. *Kapitoly z předškolní pedagogiky*. Brno: Rektorát UJEP, 1980.

hospodářské krize a proto byl podle Monátové²³ odložen. Teprve po druhé světové válce se na základě nového školského zákona²⁴ stávají mateřské školy prvním článkem celé školské soustavy. Jak uvádí Beňová a Herich²⁵, mateřská škola měla v té době podobu "jakési sociální služby, státem poskytované zaměstnaným matkám, postupně však byl uznáván i jejich výchovný a vzdělávací význam". Podle Beňové a Hericha byly mateřské školy považovány "za efektivní instituce, kvalitativně nové, socialistické výchovy. Ze strany státu se zdůrazňoval význam cílevědomé, odborné a systematické socialistické výchovy již v předškolním věku". Novou podobu mateřských škol přinesly až změny politických a společenských poměrů v roce 1989. Jak uvádí Beňová a Herich²⁷ hlavním směrem školství v této době měla být "likvidace monopolu státu, demokratizace a humanizace školství, výchovy a vzdělávání".

2.2.2 *Mateřská škola dnes*

Dnešní mateřská škola se řídí zákonem č.561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a dalším vzdělávání²⁸. V souladu s novými principy kulikulární politiky, zformulovanými v Národním programu rozvoje vzdělávání v ČR²⁹ a zakotvenými ve výše uvedeném zákoně, se do vzdělávací soustavy zavedl nový systém kurikulárních dokumentů pro vzdělávání žáků od 3 do 9 let. Kurikulární dokumenty v tomto případě představují Národní program vzdělávání (NPV) a Rámcové vzdělávací programy (RPV). Školní úroveň představují školní vzdělávací programy (ŠVP), podle nichž se uskutečňuje

²³ MONATOVÁ, L. *Předškolní pedagogika*. Praha: SPN, 1988.

²⁴ Školský zákon ze dne 21. dubna 1948 o základní úpravě jednotného školství.

²⁵ BEŇOVÁ, T.- HERICH, J. *Mateřské školy - šok či kríza?* Bratislava: Ústav infomácií a prognóz školstva, mládeže a tělovýchovy, 1995.

²⁶ BEŇOVÁ, T.- HERICH, J. *Mateřské školy-šok či kríza?* Bratislava: Ústav infomácií a prognóz školstva, mládeže a tělovýchovy, 1995.

²⁷ Tamtéž.

²⁸ Tzv. školský zákon

²⁹ v tzv. Bílé knize

vzdělávání na jednotlivých školách. Školní vzdělávací program si vytváří každá škola³⁰ podle zásad stanovených v příslušném RVP.³¹

Zřizovatelem dnešních mateřských škol je většinou obec, církev, a nebo soukromý zřizovatel. U speciálních mateřských škol je pak zřizovatelem buď MŠMT nebo obec. Rámec jejich činnosti je pak řízen zákonnými předpisy, vyhláškami, nařízeními vlády a různými koncepcemi. Jak uvádí Jeřábková³² každá současná mateřská škola má svůj osobitý charakter, který je určen především těmito znaky:

- « prostorovými možnostmi mateřské školy,
- » jejím materiálním vybavením,
- « sestavením dětské skupiny,
- « kapacitou a počtem dětí ve skupině,
- » zřizovatelem či provozovatelem mateřské školy,
- « základní orientací mateřské školy,
- » strukturou obyvatelstva oblasti, ve které je umístěna, a tím i sociálním složením rodičů dětí,
- « v neposlední řadě pedagogickým personálem a jeho vedením, tedy osobností učitelky mateřské školy".

Od roku 2003³³ mají u nás mateřské školy ze zákona právní subjektivitu, což rodičům dětí zaručuje mimo jiné i možnost více hovořit do hospodaření školy. Celková spolupráce rodin a mateřských škol by se tedy měla stále zvyšovat. Situace je však i taková, že přes nárůst počtu živě narozených na tisíc obyvatel dochází k početnímu poklesu mateřských škol, jak to uvádím v grafu č. 1.

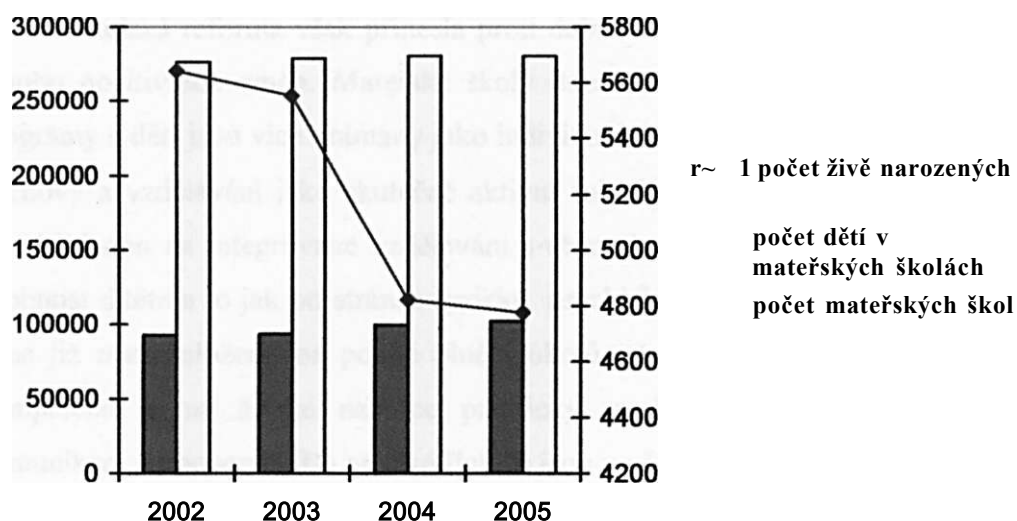
³⁰ Pro tvorbu ŠVP mohou školy využít tzv. *Manuál školního (třídního) vzdělávacího programu MŠ*, který seznamuje s postupem tvorby ŠVP a uvádí konkrétní možnosti zpracování jednotlivých částí ŠVP.

³¹ SMOLÍKOVÁ, K. et al. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2004.

³² JEŘÁBKOVÁ, B. *Mateřská škola jako životní prostor I*. Brno: MU v Brně, 1993.

³³ Zákon č.390/1991 Sb., Zákon č.395/1995 Sb., Zákon o státní správě a samosprávě ve školství

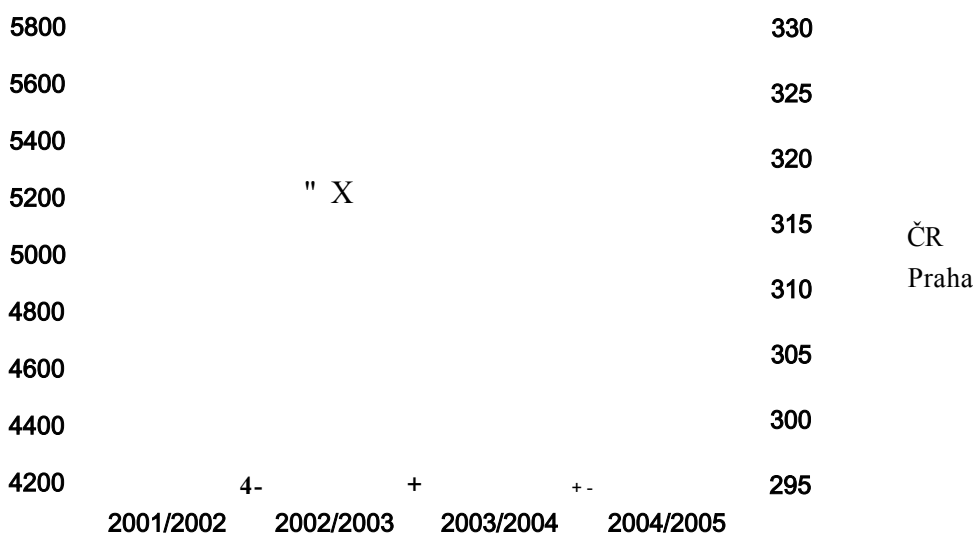
Graf č.1: Porovnání počtu živě narozených v porovnání s počtem mateřských škol a počtu dětí v těchto mateřských školách za roky 2002 až 2005 v ČR

Zdroj: KOHOUTOVÁ, L. *Prognostická část*. 2006.

Z grafu je zřejmé, že podobný proces jako v celé České republice byl zaznamenán i v hlavním městě Praze, viz. graf č. 2.

Graf č.2: Vývoj počtu mateřských škol v celé ČR a v Praze

Zdroj: KOHOUTOVÁ, L. *Prognostická část*. 2006.

V současné době tak zájem rodičů o umístění dětí v předškolních zařízeních stále převyšuje nabídku volných míst. Hlavním důvodem, jak vyplývá z předcházejícího

textu, je tedy nedostatek míst v mateřských školách, zejména v některých stěžejních regionech.

Školská reforma však přinesla proti době minulé do našich mateřských škol mnoho pozitivních změn. Mateřské školy dnes uplatňují různé školní vzdělávací programy a děti jsou více vnímány jako individuální bytosti, které se účastní procesu výchovy a vzdělávání jako skutečně aktivní subjekty. Důraz předškolního školství je pak kladen na integrované vzdělávání s vědomím, že vzdělávání zasahuje celou osobnost dítěte a to jak po stránce fyzické, psychické i sociální. Předškolní zařízení dnes již není založeno na pouhé plnění úkolů, ale spíše na postupném rozvíjení kompetencí a na široké nabídce prakticky využitelných témat, na vzájemné komunikaci a kooperaci. Dá se také říci, že jsou v předškolním vzdělávání stanovena pouze základní pravidla, která je nutné v mateřské škole respektovat.

Také Beňová a Herich³⁴ za pozitivní pokládají „především obrat v pozornosti učitelek mateřských škol k vytváření podmínek pro citově bohatý, individuální rozvoj každého dítěte, možnost uplatnění tvořivé a originální práce učitelek, alternativní formy školství". Výhodou tohoto pojetí dnešní mateřské školy je, že toto vzdělávání „umožňuje vzdělávat společně v jedné třídě děti bez ohledu na jejich rozdílné schopnosti a učební předpoklady. V předškolním vzdělávání tak mohou být vytvářeny třídy, v nichž si děti mohou být věkově blízké, stejně tak i věkově vzdálenější, mohou vykazovat rozdílné vzdělávací možnosti a potřeby, včetně specifických"³⁵.

2.3 Úkoly současné školy

„Všechno, co opravdu potřebuju znát, jsem se naučil v mateřské školce."

R.Fulghum

Současná vzdělávací politika v České republice vychází z přesvědčení, že člověk se musí vzdělávat po celý život a že by měl mít zájem na svém vzdělávání,

³⁴ BEŇOVÁ, T.- HERICH, J. *Mateřské školy - šok či kríza?* Bratislava: Ústav informácií a prognóz školstva, mládeže a tělovýchovy, 1995.

³⁵ *Rámcový program pro předškolní vzdělávání.* Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2004, [cit.25.11.2007], dostupný na www: <http://www.msmt.cz>

učení i vědění, které mu umožňuje dokonalejší a bohatší interakci se světem.

Za důležitý prvopočátek tohoto procesu je považováno předškolní vzdělávání a jako

36

takové dnes nachází významnou podporu státu.

Jak uvádí Jeřábková³⁷, „mateřská škola by při svém působení měla vycházet z životní situace dětí a v úzké spolupráci s rodiči pak pomáhat dětem k samostatnosti a aktivitě, rozvíjet jejich emocionální i tvořivé síly, podporovat radost z poznání a přihlížet k jejich individuálním schopnostem“. Podle Národní zprávy o stavu předškolní výchovy, vzdělávání a péče o děti předškolního věku v České republice³⁸ je tzv. Rámcový program zpracován volně a otevřeně a to tak, aby umožňoval rozvoj různých alternativních projektů a programů. Rámcový program se ale také věnuje spoluúčasti rodičů na předškolním vzdělávání svých dětí. Aby byla vzájemná spolupráce vyhovující mají být splněny tyto podmínky:

- » oboustranná důvěra mezi pedagogy a rodiči, vzájemná otevřenost, porozumění, partnerský vztah,
- « porozumění a respekt pro potřeby dětí, resp. rodin,
- « možnost rodičů podílet se na dění v mateřské škole, účast na různých programech mateřské školy,
- « fungování vzájemné informovanosti o prospívání a pokrocích dítěte,
- « ochrana a respektování soukromí rodiny pedagogy,
- » podpora rodinné výchovy mateřskou školou a pomoc rodině při péči o dítě v podobě nejrůznějších osvětových aktivit v otázkách výchovy a vzdělávání.³⁹

³⁶ Tamtéž.

³⁷ JEŘÁBKOVÁ, B. *Mateřská škola jako životní prostor I.* Brno: MU v Brně, 1993.

³⁸ *Národní zpráva o stavu předškolní výchovy, vzdělávání a péče o děti předškolního věku v České republice.* Praha: Fortuna, 2000.

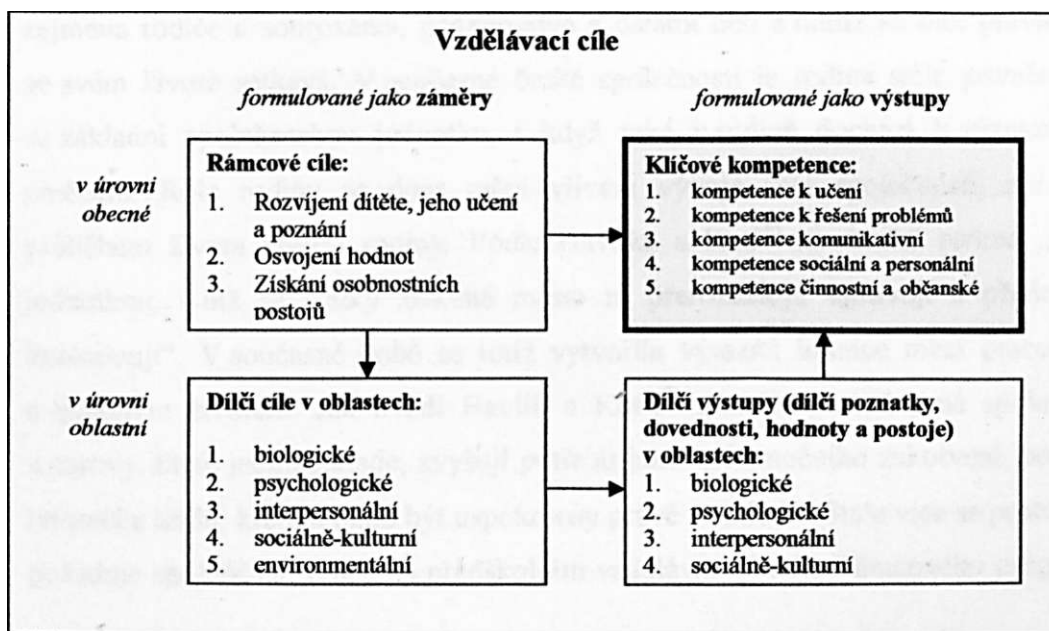
³⁹ *Rámcový program pro předškolní vzdělávání.* Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2004, [cit.25.11.2007], dostupný na www: <http://www.msmt.cz>

Kolláriková a Pupala⁴⁰ označují za hlavní cíle předškolního vzdělávání:

- » pomoc emocionálnímu a sociálnímu rozvoji a přizpůsobení dítěte (pozitivní sebepojetí, samostatnost, sebevyjádření, řešení běžných sociálních situací a rozvoj mezilidských vztahů),
- « podpora vztahu k poznávání a učení a poskytnutí podmínek k samostatnému učení a poznávání okolního světa,
- » příprava v oblasti řečových a intelektových dovedností souvisejících s primárním vzděláváním (komunikační dovednosti, myšlení),
- « pěstování a rozvoj individuálního vyjádření a tvořivých schopností v oblasti emocionální, etické a estetické.

V současnosti je uznávána dominantní role rodiny při rozvíjení dětí, a proto je více než žádoucí, aby předškolní zařízení tuto úlohu rodiny co nejvíce posilovalo. Rodiče jsou dnes bráni jako skuteční partneři mateřské školy. Rámcový program pro předškolní vzdělávání pracuje s cílovými kategoriemi, které uvádím na obrázku č.5. Tyto cílové kategorie jsou těsně provázané a vzájemně spolu korespondují.

Obrázek č .5: Systém vzdělávacích cílů RVP PV⁴¹

⁴⁰ KOLLÁRIKOVÁ, Z. - PUPALA, B. *Předškolní a primární pedagogika. Předškolní a elementární pedagogika.* Praha:Portál, 2001.

⁴¹ *Rámcový program pro předškolní vzdělávání.* Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2004, [cit.25.11.2007], dostupný na www: <http://www.msmt.cz>

Tyto rámcové cíle ve svém celku vyjadřují základní orientaci předškolního vzdělávání a stejně tak i každodenní práce pedagoga. Tyto cíle je třeba vnímat tak, že pokud jsou naplňovány, směřuje vzdělávání k utváření základů klíčových kompetencí, neboť zasahují-li vzdělávání zároveň oblast poznatků, hodnot a postojů, získává dítě dovednosti mnohostrannější, dokonalejší a prakticky využitelnější.

To je třeba mít na zřeteli nejen při tvorbě ŠVP, ale zejména ve vzdělávacím procesu samém. Pedagog by měl postupovat s plným vědomím, že tyto cíle jsou svým způsobem *univerzální, přirozené a všudypřítomné*; znamená to, že nejen při činnostech plánovaných, ale při nejrůznějších činnostech, situacích a za různých okolností, působí pedagog na dítě ve všech třech cílových oblastech, a že svých chováním, jednáním i svými postoji dítě ovlivňuje. Měl by mít na zřeteli, že tak může záměrné naplňování těchto cílů podporovat a zároveň také, že tomu může - třeba i bezděčně - naopak bránit.⁴²

2.4 Vzájemná komunikace mateřské školy a rodiny

Pro vývoj dítěte je zcela určitě významná celá řada lidí v jeho okolí. Jsou to zejména rodiče a sourozenci, pedagogové a ostatní děti s nimiž se dítě pravidelně ve svém životě setkává. V současné české společnosti je rodina stále považována za základní společenskou jednotku, i když také v rodině dochází k významným změnám. Role rodiny se dnes mění vlivem vývoje celé společnosti, ale také průběhem života vlastní rodiny. Podle Havlíka a Koti⁴³ se dnešní rodina „stává jednotkou, v níž se statky získané mimo ni přerozdělují, upravují a především konzumují“. V současné době se totiž vytvořila výrazná hranice mezi pracovním a rodinným životem. Jak uvádí Havlík a Koťa⁴⁴ „moderní uspěchaná společnost a nároky, které jedinec klade, zvyšují potřebu jakéhosi emočního zakotvení, potřebu bezpečí a klidu, které mohou být uspokojeny právě v rodině“. Stále více se proto také požaduje spoluúčast rodičů na předškolním vzdělávání. Podle Rámcového programu

⁴² *Rámcový program pro předškolní vzdělávání. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2004, [cit.25.11.2007], dostupný na www: <http://www.msmt.cz>*

⁴³ HAVLÍK, R.-KOŤA, J. *Sociologie výchovy a školy. Praha: Portál, 2002.*

⁴⁴ Tamtéž.

pro předškolní vzdělávání⁴⁵ je spoluúčast rodičů na předškolním vzdělávání plně vyhovující, jestliže:

- Ve vztazích mezi pedagogy a rodiči panuje oboustranná důvěra a otevřenost, vstřícnost, porozumění, respekt a ochota spolupracovat. Spolupráce funguje na základě partnerství.
- Pedagogové sledují konkrétní potřeby jednotlivých dětí, resp. rodin, snaží se jim porozumět a vyhovět.
- Rodiče mají možnost podílet se na dění v mateřské škole, účastnit se různých programů, dle svého zájmu zde vstupovat do her svých dětí. Jsou pravidelně a dostatečně informováni o všem, co se v mateřské škole děje. Projevili-li zájem, mohou se spolupodílet při plánování programu mateřské školy, při řešení vzniklých problémů apod.
- Pedagogové pravidelně informují rodiče o prospívání jejich dítěte i o jeho individuálních pokrocích v rozvoji i učení. Domlouvají se s rodiči o společném postupu při jeho výchově a vzdělávání.
- Pedagogové chrání soukromí rodiny a zachovávají diskrétnost v jejích svěřených vnitřních záležitostech. Jednají s rodiči ohleduplně, taktně, s vědomím, že pracují s důvěrnými informacemi. Nezasahují do života a soukromí rodiny, varují se přílišné horlivosti a poskytování nevyžádaných rad.
- Mateřská škola podporuje rodinnou výchovu a pomáhá rodičům v péči o dítě; nabízí rodičům poradenský servis i nejrůznější osvětové aktivity v otázkách výchovy a vzdělávání předškolních dětí.

Postavení rodiny je podle Jeřábkové⁴⁶ stále „výchovně elementární, rodiče jsou zodpovědní za všechny oblasti výchovy svého dítěte“. Havlík a Kořa⁴⁷ k tomu dodávají, že škola se „postupně stala součástí životního stylu rodiny např. tím, že organizuje její čas, ovlivňuje její hodnotový systém apod.“ Také Kříšťanová

⁴⁵ *Rámcový program pro předškolní vzdělávání*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2004, [cit.25.11.2007], dostupný na [www: http://www.msmt.cz](http://www.msmt.cz)

⁴⁶ JEŘÁBKOVÁ, B. *Mateřská škola jako životní prostor I*. Brno: MU v Brně, 1993.

⁴⁷ HAVLÍK, R.-KOŘA, J. *Sociologie výchovy a školy*. Praha: Portál, 2002.

a Křováčková⁴⁸ uvádí, že mateřská škola se „dominantní roli rodiny v rozvoji dítěte a plně se spolupráci a spoluúčasti rodičů otevírá“. Ačkoliv nelze přehlížet různé činitele ovlivňující vývoj i výchovu jedince, lze konstatovat, že rodinné prostředí má stěžejní význam pro formování osobnosti dítěte. Problematiku mezi rodiči a učiteli dnes významně charakterizují a ovlivňují především tyto faktory:

- « vysoké procento rozvodovosti,
- « zvyšující se počet nesezdaných párů, svobodných matek (nemají se s kým o výchově dítěte poradit),
- » emancipace žen (žena má stejné postavení v rodině i společnosti),
- « větší intenzita a intimita vztahů (na malém prostoru vede ke zdůraznění již tak uvolněných vztahů),
- » vyšší věk rodičů (zralost pro rodičovství, jejich životní zkušenost),
- « nežijící s prarodiči (větší nezávislost, ale také méně vzorů),
- « zvyšující se agresivita a vulgarita ve společnosti, pokles zdvořilosti, morálky apod.,
- » problémy nezaměstnaných rodičů (trávení volného času pasivním způsobem),
- « častý pokles spolutrávení volného času v rodinách,
- » nízký počet dětí v dnešních rodinách,
- « tendence dnešních rodičů předat dítě do MS a zbavit se tak odpovědnosti za jeho výchovu,
- « příliš mnoho masmediální komunikace, která jde na úkor vlastní hry a práci s dítětem,
- « značná zaměstnanost rodičů představuje větší izolovanost dětí, ale také jejich větší samostatnost (individualizace činností a rolí),
- « lepší ekonomická zajištěnost rodin.

⁴⁸ KŘIŠŤANOVÁ, L. - KŘOVÁČKOVÁ, B. *Rodičovská připravenost ke vstupu dítěte do školy.*

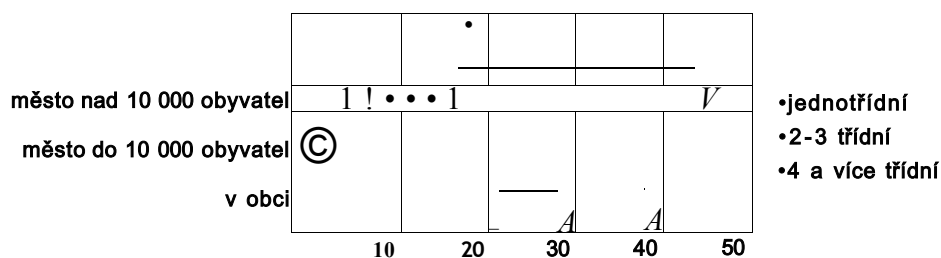
3 VÝZKUMNÁ ČÁST

3.1 Metodika

Ve své praktické části jsem použila dotazníkovou metodu výzkumu. Sestavila jsem dva typy dotazníků, jeden určený pro pedagogické pracovníky mateřské školy a druhý pro rodiče. Snažila jsem se získat pohled obou dvou zainteresovaných stran při výchově dítěte v předškolním zařízení. Obě dvě verze dotazníků jsou v mé práci k nahlédnutí, viz. Příloha č. 1 a Příloha č.2.

Dotazník určený pro pedagogické pracovníky byl vypracován a odevzdán v počtu 70 vyhodnotitelných exemplářů. Z toho pocházelo 13 dotazníků z jednotřídních školek (z toho 7 školek bylo v obci, pouze jedna ve městě do 10 tisíc obyvatel a 5 se nalézalo ve městě větším než 10 000 obyvatel), 22 odpovědí bylo ze školek dvou- nebo třítřídních (10 bylo z menších obcí, 12 z měst větších než 10 tisíc obyvatel) a 35, tedy rovná polovina odevzdaných odpovědí, vzešla z MŠ o čtyřech i více třídách (4 byly v obcích, 2 ve městech do 10 000 obyvatel a 29 z nich se nacházelo ve velkých městech s počtem obyvatel nad 10 tisíc). Z hlediska výchozího místa MŠ lze jinak uvést, že 21 dotazníků bylo vypracováno pracovníky v menších obcích, pouze 3 ve městech do 10 000 obyvatel a 46 ve městech s větším počtem obyvatel než 10 000.

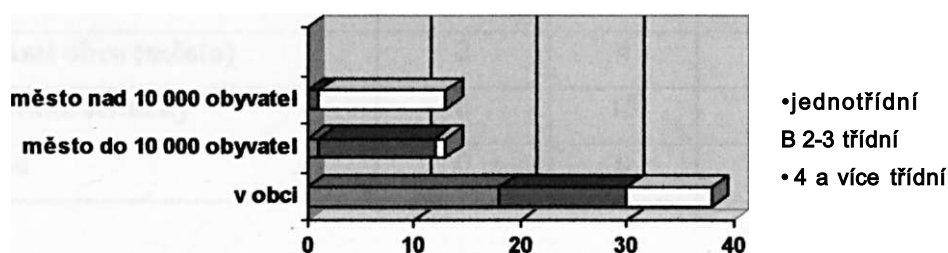
Graf č. 1: Umístění a velikost MŠ, které poskytly dotazníky pro pedagogické pracovníky (otázka č.1. a č.2)

Dotazník určený pro rodiče byl navrácen v počtu 64 exemplářů. Z toho je 19 respondentů z jednotřídních školek (18 z malých obcí, případně městských

částí, a pouze 1 z města do 10 tisíc obyvatel), 24 dotázaných patří do skupiny rodičů s dítětem ve školce dvou- či třítřídní (12 z obcí, 11 z menších měst do 10 000 obyvatel a pouze 1 z města většího) a 21 dětí dotazovaných rodičů dochází do školky vícetřídní (8 dotazovaných je z malých obcí či městských částí, jen 1 z menších měst a většina, tedy 21 z měst s počtem obyvatel vyšším než 10 tisíc). Takže stejně jako u předchozího dotazníku lze sumarizovat a uvést, že 38 respondentů vychází z prostředí malé obce, případně městské části, 13 z obce do 10 000 obyvatel a 13 z větších měst.

Graf č. 2: Umístění a velikost MŠ, které poskytly dotazníky pro rodiče (otázka č.1. a č.2)

3.2 Zpracování a výsledky dotazníkového šetření

A

3.2.1 Vyhodnocení dotazníku určeného pro pedagogické pracovníky

3.2.1.1 Otázka č. 3

V otázce číslo 3 jsem se věnovala jednotlivým možnostem komunikace MŠ - rodič, tedy způsobům *informování rodičů mateřskými školami*, a to pořadí, v jakém jsou jednotlivými subjekty preferovány. Z výsledků dotazníků jsem zjistila, že v podstatě nejsou žádné výrazné rozdíly mezi MŠ podle počtu tříd ani z hlediska

umístění v obci či velkém městě. Výsledky byly vcelku jednoznačné a ukázaly preferenci tří způsobů komunikace, jak podrobně prezentuje následující tabulka.

Tabulka č. 1: Vyhodnocení otázky č. 3

Způsob informování/velikost MŠ	jednotřídní MŠ	2-3 třídní MŠ	4 a více třídní MŠ
nástěnky v MS	13	22	34
nástěnky před budovou MŠ	6	2	4
nástěnky (vývěsky) v obci (městě)	1	2	1
rozhovorem učitelky s rodiči	13	21	27
www stránek MS	2	17	25
www stránek obce (města)	0	3	1
časopisem MS	0	5	2
novinami obce (města)	2	4	5
rodičovské schůzky	6	15	12
e-mailu	0	0	0

r
0 4

Jelikož jsem pracovníky MŠ požádala o seřazení jednotlivých forem podle toho, jak často je používají, zda vůbec, došla jsem mimo jiné k závěru, že *nástěnky v MŠ* používá jako komunikační formu s rodiči 69 respondentů - což odpovídá 99% respondentů (22 z nich je zařadilo na místo první nejpoužívanější), *rozhovor s rodiči* uvedlo 61 pedagogů - tedy 87% tázaných pedagogů (14krát se objevil na prvním místě), *rodičovské schůzky* se objevily v odpovědích 33krát (používá je 47% dotázaných) a *webové stránky MŠ* jsem zaznamenala ve 44 případech (63%). Překvapivě elektronická forma komunikace nebyla zaznamenána ani v jednom případě.

3.2.1.2 Otázka č. 4

Ve čtvrté otázce jsem se pokusila vyhodnotit jak často zařízení poskytuje informace rodičům prostřednictvím zvolených forem. E-mail, noviny obce a časopis MŠ byly pedagogickými pracovníky vyhodnoceny jako okrajová komunikační média, kde se většinou k intervalu poskytování informací nevyjadřovali. Proto jsem

se zaměřila na tři prioritně používané možnosti sdělování informací - rozhovor s rodiči, rodičovské schůzky a www stránky MS.

Tabulka 2: Vyhodnocení otázky č. 4 - rozhovor s rodiči

poskytování informací prostřednictvím rozhovoru		%
denně	55	79
týdně	5	7
měsíčně	2	3
podle potřeby	8	11

Tabulka 3: Vyhodnocení otázky č. 4 - rodičovské schůzky

získávání informací prostřednictvím rodičovských schůzek		%
ročně	11	16
měsíčně	6	9
pololetně	53	76

Tabulka 4: Vyhodnocení otázky č. 4 - webové stránky MŠ

získávání informací prostřednictvím webových stránek MŠ		%
týdně	21	30
měsíčně	22	31
čtvrtletně	13	18
podle potřeby	4	6

Ukázalo se, že 16 z mateřských školek se k otázce využití webových stránek postavilo tak, že odpověď nevedli. Ve stejné otázce dva respondenti zahrli všechny tři možnosti poskytování informací rodičům prostřednictvím webových stránek.

3.2.1.3 Otázka č. 5

V otázce č.5 jsem předložila možnosti vhodných časových intervalů, v kterých lze rodičům dětí předškolního zařízení podávat informace. Zajímalo mne, jaký časový předstih při sdělování informací MŠ rodičům je považován za nejvýhodnější, která z uvedených forem je v současnosti pedagogickými pracovníky předškolních zařízení preferována. Celkově lze zobecnit, že nebyly nalezeny nějaké rozdíly mezi MŠ ani podle velikosti obce ani podle velikosti předškolního zařízení, jak dokládá následující tabulka.

Tabulka č. 5: Vyhodnocení otázky č. 5

	jednotřídní MŠ	2 - 3 třídní MŠ	4 a více třídní MŠ	Z	%
měsíc	9	14	18	41	59
týden	12	13	28	53	76
den	0	2	5	7	10

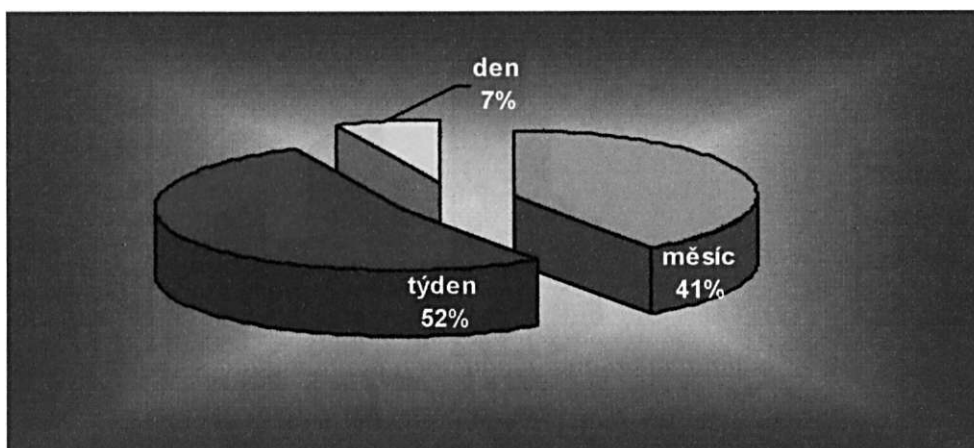
Odpovědi prokázaly, že jako nejméně přijatelná časová alternativa se zaměstnancům MŠ jeví odpověď *den*, tento časový údaj je velmi krátký. Samostatně byla odpověď *den* zaznamenána pouze ve dvou dotaznících. Ve 24 případech byla výsledkem zkoumání kombinace *týden - měsíc* a ve 4 potom kombinace *měsíc - den*, kdy u možnosti *den* byla vždy poznámka, že jde o časový rozměr, který se vztahuje k provozním záležitostem.

Jeden z dotazovaných respondentů připustil všechny tři možnosti, u nichž uvedl následující zpřesnění, které je velmi výstižné:

S jakým časovým předstihem podáváte nejčastěji rodičům informace o aktuálním dění v MŠ (program, novinky, provozní záležitosti)?

- a) měsíc - plán hlavních akcí
- b) týden - běžné provozní záležitosti
- c) den - mimořádné události

Graf č. 3 : Časový předstih volený MŠ při podávání informací rodičům

3.2.1.4 Otázka č. 6

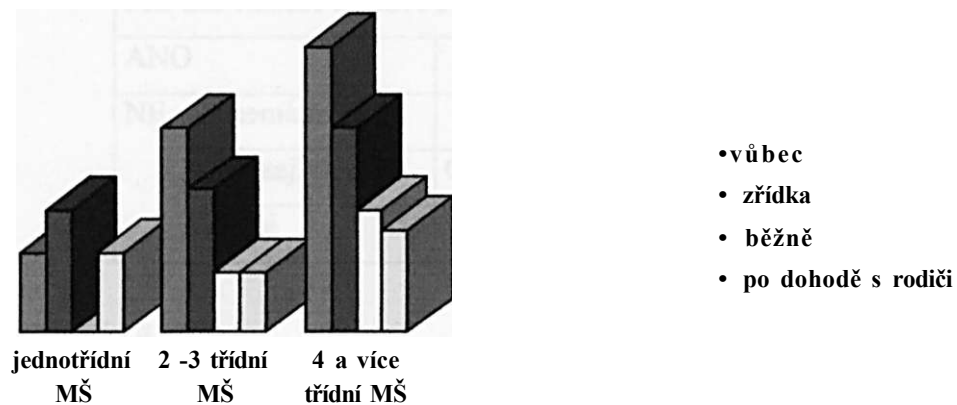
Šestá otázka byla zaměřena na vhodnost elektronické pošty jako komunikačního média. Pokud jsem opět vzala do úvahy rozdělení MŠ podle velikosti, tedy počtu tříd ve školce, lze dospět k závěru, že e-mail není v současnosti běžnou komunikační formou. Na podkladě dotazníkového šetření vznikla následující tabulka.

Tabulka č. 6: Vyhodnocení otázky č. 6

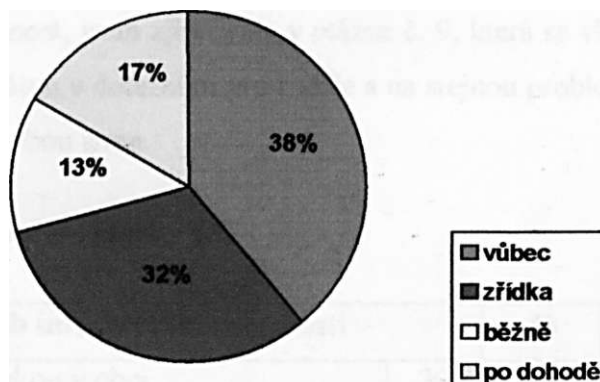
používán e-mail	jednotřídní MŠ	2-3 třídní MŠ	4 a více třídní MŠ	I	%
vůbec	3	9	15	27	38
zřídka	6	7	10	23	32
běžně	0	3	6	9	13
po dohodě s rodiči	4	3	5	12	17

V nějaké formě připouští využití e-mailové komunikace 67%, ale za běžnou ji považuje pouhých 17% dotazovaných pedagogů.

Graf č. 4 : Použití e-mailu MŠ při komunikaci s rodiči

Graf č. 5 : Procentuální rozložení používání elektronické pošty v MŠ

3.2.1.5 Otázka č. 7

Otázka č. 7 byla položena respondentům za účelem zjistit, kolik MS má možnost poskytovat svým klientům informace prostřednictvím vlastních webových stránek a této možnosti i využívá. Z odpovědí lze sestavit následující jednoduchou tabulku.

Tabulka č. 15: Vyhodnocení otázky č. 4 - rozhovor

MŠ má vlastní webové stránky			%	
ANO			43	61
NE	nemám PC	1	27	39
	nezajímám se	0		
	jiné	26		

3.2.1.6 Otázka č. 8

Otázka č. 8 se stále týkala webových stránek a především pak jejich aktualizace, postačující časové frekvenci k jejich obnově. V tomto případě se sešlo velmi málo odpovědí, aby z nich bylo možné vyvodit relevantní závěry.

3.2.1.7 Otázka č. 9

Jakým způsobem informují jednotlivé mateřské školy o své činnosti, potřebách akcích veřejnost, jsem zjišťovala v otázce č. 9, která se vlastně shodovala ve znění s otázkou desátou v dotazníku pro rodiče a na stejnou problematiku tak bylo možné získat pohled z obou stran.

Tabulka č. 8: Vyhodnocení otázky č. 9

způsob informování veřejnosti	%	
nástěnkou v obci	39	56
na www stránkách MŠ	43	61
na www stránkách obce	3	4
místními novinami obce	31	44
plakáty	4	6

3.2.1.8 Otázka č. 10

Jednou z možností informovat rodiče je i pořádat konzultace pro rodiče. Otázka č.10. mapovala jak je právě tato forma komunikace častá. Vycházela jsem z hypotézy, že právě zmiňovaný způsob je pro rodiče velmi důležitý, a že jeho význam poroste s jistou vzrůstající anonymitou prostředí - potřeba poroste u větších školek. Původně jsem otázku koncipovala tak, že jsem chtěla znát nejen odpověď

ANO či NE, ale u záporné odpovědi také to, zda rodiče nemají tuto potřebu či nemají důvěru v pedagogické pracovníky, ale odpovědi s upřesněním nebyly uvedny.

Tabulka č. 9: Vyhodnocení otázky č. 10

MŠ poskytuje pravidelné konzultace pro rodiče					
	jednotřídni MŠ	2 a 3trídni MŠ	4 a více třídni	I	%
ANO	12	16	29	57	81
NE	1	6	6	13	19

Protože nástěnka je významným prostředkem pro předání informací mateřskou školou rodině, snažila jsem se najít možnosti zdokonalení této formy, aby se rodiče mohli lépe orientovat. Bylo třeba zjistit, které z následujících postupů výraznější vizualizace jsou považovány za důležité pro zdůraznění významu předávané zprávy pro pedagogy, a pak následně byla otázka stejného znění položena v druhém dotazníku rodičům.

3.2.1.9 Otázka č. 11

V otázce č.11 mne zajímalo, zda MŠ považují za významné umístění informace, její barvu, velikost písma, zda jde o text tištěný nebo psaný rukou, jestli je informace podpořena obrázkem, popřípadě fotografií.

Tabulka č. 10: Vyhodnocení otázky č. 11

MŠ volí pro lepší orientaci rodičů na nástěnce		%
umístění	68	97
barva	61	87
velikost písma	62	89
tištěný text	2	3
text psaný rukou	1	1
fotografie	36	51
obrázky	6	9

3.2.1.10 Otázka č. 12

V otázce č. 12 jsem se věnovala způsobu získávání informací od rodičů a pak naopak následující 13. otázka mapuje nejrozličnější způsoby komunikace směrem od MŠ k rodičům. Zjistila jsem, že pouze ve 13 odpovědích byl uveden jako možný způsob informování (nikoliv prioritní) mateřských škol rodiči e-mailem a pouze ve 2 dotaznících připustila MŠ, že informuje rodiče o svých záležitostech prostřednictvím elektronické pošty. Těmto výsledkům odpovídají i odpovědi v otázce č. 3, která se zabývala definováním prostřednictvím kterého média jsou informace o MŠ podávány; a kde bylo sestavováno vedením MŠ pořadí, v jakém jednotlivé uvedené formy využívají. Zde nefiguruje elektronická pošta v odpovědích ani v jednom jediném případě.

Tabulka č. 11: Vyhodnocení otázky č. 12

Způsob získání informací MS od rodičů / velikost MŠ	I	%
rozhovor učitelky s rodiči	70	100
rodičovské schůzky	46	66
e-mail	3	4
schránka důvěry	12	17
dopis	1	1
anketa	13	19
dotazník	37	53

Ve dvanácté otázce uvedlo 45 respondentů ze všech sedmdesáti dotazovaných jako první a nejužívanější komunikační formu s rodiči *rozhovor*. Rodičovské schůzky se v odpovědích objevily 46krát, z toho 21krát na druhém místě.

3.2.1.11 Otázka č. 13

Otázka č. 13 se zabývala poskytováním důležitých informací o dítěti ve směru od MŠ k rodičům. Bylo možné zatrhnout i více možností.

Tabulka č. 15: Vyhodnocení otázky č. 4 - rozhovor

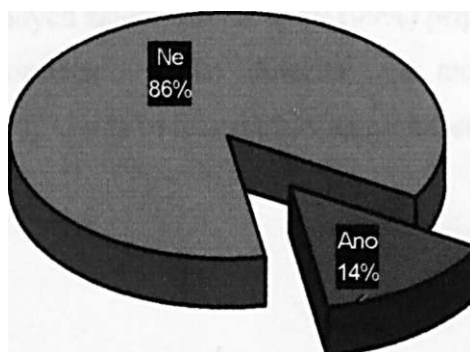
způsob předání informací rodičům /velikost MŠ	jednotřídní MŠ	2-3 třídní MŠ	4 a více třídní MŠ	I	%
Dopis	2	2	2	6	9
Osobní rozhovor	13	22	34	69	99
e-mail	2	0	0	2	3

3.2.1.12 Otázka č. 14

Čtrnáctá otázka byla položena v následujícím znění: Máte problémy s tím, že si rodiče vyměňují názory a informace pouze mezi sebou bez využití přímé komunikace s MŠ? Snažila jsem se tak zjistit, zda ve školkách je pocit atmosféry porozumění s rodiči, nebo jde spíše o nedůvěru.

V 60 odpovědích, což odpovídá 86% respondentů byla zaznamenána odpověď NE a pouze 1 Okrát ANO (14%), viz. graf č. 6.

Graf č. 6: Vyhodnocení otázky č. 14

3.2.1.13 Otázka č. 15

Poslední tři otázky měly pro oba dotazníky stejné znění. Patnáctá otázka mapovala, jak běžné je v současnosti v MŠ sdružení rodičů. Odpověď NE bylo možné dále zpřesnit, bylo možné zvolit variantu, že o vytvoření rodičovského sdružení není zájem nebo že není potřeba, popřípadě i uvést jiný důvod.

Tabulka č. 15: Vyhodnocení otázky č. 4 - rozhovor

v MŠ existuje sdružení rodičů		jednotřídní MŠ	dvou-a třídní MŠ	vícetřídní MŠ	Z	%
ANO		3	8	9	20	29
NE	není zájem	1	2	10	50	71
	není potřeba	9	12	16		

3.2.1.14 Otázka č. 16

V jakých případech je pro mateřskou školu důležitá spolupráce s rodiči mohla odpovědět otázka č.16. Odpovědi nejvíce poukazyvaly na tvorbu a spoluvytváření programu pro děti vMŠ, a výchovné problémy s dětmi, stejně jako příprava do školy.

3.2.1.15 Otázka č. 17

Poslední 17. otázka dotazníku chtěla zjistit, co pedagogové považují za prioritní oblast s ohledem na důvěrné informace - zda důležitost přístupu ke všem záznamům, které se o dítěti vedou, nebo zdaje tím hlavním dodržování mlčenlivosti o osobních a rodinných záležitostech. V 69 (99%) případech se projevila mlčenlivost o důvěrných informacích jako důležitá, a možnost druhou zdůraznilo 34 dotazovaných (49%). Řada rodičů ztrhávala možnosti obě.

3.2.2 Vyhodnocení dotazníku určeného pro rodiče

3.2.2.1 Otázka č. 3

V otázce č. 3 jsem se věnovala formě, jakou rodiče získávají informace o MŠ. Především jsem se snažila sestavit pomyslný žebříček v současnosti nejpoužívanějších informačních forem ve směru od MŠ k rodičům. Zvolila jsem 10 možností - nástěnky v MŠ, nástěnky před budovou MŠ, vývěsky v obci, rozhovor

s učitelkou, www stránky MŠ, www stránky obce, rodičovské schůzky a e-mail. Rodiče měli k formám komunikace připsat pomyslné pořadí a případné nehodící se možnosti (nepoužívané formy) škrtnout.

Tabulka č. 14: Vyhodnocení otázky č. 3

způsob předání informací rodičům / velikost MŠ	1 třídní MŠ	2-3 třídní MŠ	4 a více třídní MŠ	I	%
nástěnky v MS	19	24	21	64	100
nástěnky před budovou MS	4	1	6	11	9
nástěnky (vývěsky) v obci (městě)	1	1	2	4	6
rozhovorem učitelky s rodiči	18	23	20	61	95
www stránky MS	7	18	13	38	59
www stránky obce (města)	0	0	0	0	0
časopis MŠ	0	0	0	0	0
noviny obce (města)	0	1	3	4	6
rodičovské schůzky	6	3	2	11	9
e-mailem	0	0	0	0	0

Jednoznačně byly preferovány tři způsoby předávání informací - nástěnky v MS, rozhovor s učitelkou a webové stránky MŠ. Jednoznačně byly ale jako první nejpoužívanější zdroj informací označeny *nástěnky* v mateřské škole, které byly zaznamenány ve všech označených dotaznících a z toho 56krát na prvním místě. *Rozhovor s učitelkou* byl uveden ve většině případů na místě druhém, a to 48krát, a oproti nástěnkám pouze 5krát na místě prvním.

3.2.2.2 Otázka č. 4

V otázce č.4 jsem se pokusila vyhodnotit, jak časté je použití některých jednotlivých informačních forem - rozhovoru s učitelkou, rodičovských schůzek, www stránek MŠ, e-mailu, novin obce a časopisu MŠ. Díky využití znalostí z vyhodnocování předešlé otázky nebylo nikterak překvapivé, že se rodiče zaměřili především na odpověď prvních dvou podotázek čtvrté otázky; tedy jak často mají možnost získat informace prostřednictvím rozhovoru s učitelkou, rodičovských schůzek, případně i podotázky třetí, která monitorovala použití webových stránek.

Tabulka č. 15: Vyhodnocení otázky č. 4 - rozhovor

Frekvence získávání informací prostřednictvím rozhovoru		%
denně	64	100
týdně	0	0
měsíčně	0	0

Tabulka č. 16: Vyhodnocení otázky č. 4 - rodičovské schůzky

Frekvence získávání informací prostřednictvím rodičovských schůzek		%
ročně	27	42
měsíčně	0	0
pololetně	37	58

Tabulka č. 17: Vyhodnocení otázky č. 4 - webové stránky

Získávání informací pro rodiče prostřednictvím webových stránek MŠ		%
týdně	31	48
měsíčně	13	23
čtvrtletně	0	0

3.2.2.3 Otázka č. 5

V otázce č. 5 byl mapován časový předstih, s jakým rodiče dostávají informace o dění v jednotlivých mateřských školkách. Poskytla jsem tři možnosti odpovědi - den, týden, měsíc, ale ukázalo se, že řada z respondentů volila kombinaci

buď dvou daných variant, případně jsem zaznamenala i zatržení všech tří možností v jedné odpovědi.

Tabulka č. 18: Vyhodnocení otázky č. 5

časový předstih		%
měsíc	57	89
týden	28	44
den	7	11

Dvakrát jsem zaznamenala odpověď, která měla zatržené všechny tři možnosti, varianta týden - den byla zvolena ve 3 případech a poměrně četná byla kombinace měsíc-týden, a to 18krát.

3.2.2.4 Otázka č. 6

Šestá otázka navazovala na předchozí a měla ukázat, zda volený časový předstih, s nímž rodiče získávají za strany MŠ informace, je dostačující. Zde byly zaznamenány pouze kladné odpovědi, jinak řečeno všech 64 respondentů odpovědělo ANO - je to dostačující.

3.2.2.5 Otázka č. 7

V otázce č. 7 byl prostor věnován problematice elektronické pošty, jak často rodiče využívají e-mail při komunikaci s pedagogickými pracovníky MŠ. Ani zde neprezentují rozdělení odpovědí podle velikosti MŠ nebo případně podle velikosti obce, kde MŠ sídlí, protože v odpovědích nebyly zaznamenány v tomto ohledu výraznější rozdíly.

Tabulka č. 19: Vyhodnocení otázky č. 7

využití e-mailu rodiči	%	
vůbec	48	75
zřídka	15	23
běžně	1	2
po dohodě	0	0

3.2.2.6 Otázka č.8

Elektronických metod komunikace se dotýkala i otázka č. 8, kterou jsem formulovala: Nahlížíte na www stránky MŠ ? U možnosti NE byl uveden i možný důvod - nemám PC, nezajímám se, a jiné. Mezi jiné se zařadili i respondenti, jejichž spádová školka nemá svoje webové stránky.

Tabulka č. 20: Vyhodnocení otázky č. 8

nahlížím na www stránky MS			%	
ANO		40	63	
NE	nemám PC	3	24	38
	nezajímám se	11		
	jiné	10		

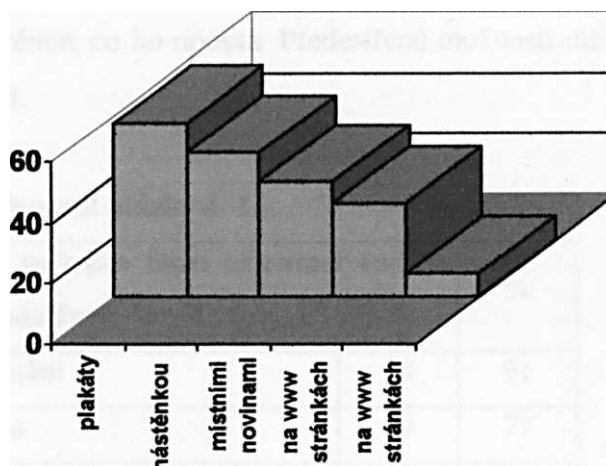
3.2.2.7 Otázka č. 9

Formy, kterými komunikuje mateřská škola s veřejností a jak informuje o své činnosti občany bylo možné vybírat v otázce č. 9. Z výsledků dotazníkového průzkumu je možné sestavit následující tabulku, kde jsou uvedeny počty rodičů, kteří se vyjádřili pro danou možnost. Každá z forem předávání informací veřejnosti mateřskou školou tak mohla získat maximálně 64 bodů, tolik bylo odevzdáno dotazníků. Nešlo o volbu pořadí, jen o průzkum, zda je daná z možností tamní mateřskou školou využívána.

Tabulka č. 21: Vyhodnocení otázky č. 9

způsob informování veřejnosti MS	%	
nástěnkou v obci	48	75
na www stránkách MŠ	31	48
na www stránkách obce	8	13
místními novinami obce	38	59
plakáty	58	91

Graf č. 7: Grafické rozložení využití forem informování veřejnosti mateřskou školou - dle rodičů

3.2.2.8 Otázka č. 10

V otázce č. 10 jsem se chtěla dozvědět, zda rodiče využívají osobních konzultací s učitelkou o svém dítěti. Odpovědi jsou zaznamenány v následující tabulce.

Tabulka č. 2: Vyhodnocení otázky č. 10

rodiče využívají osobních konzultací		%
ANO	48	75
NE	14	22

U otázky č. 10 bylo možné vyslovit v případě, že nejsou osobní konzultace využívány důvod. 13 z respondentů, kteří zakroužkovali negativní odpověď zdůvodnili svůj krok tím, že nemají potřebu osobních konzultací. Pouze v jednom případě byla zaznamenána negativní odpověď s odůvodněním, že rodič nemá důvěru v MŠ.

Protože *nástěnka* se mi jevila, a hypotéza se následně i potvrdila, jednou z nejdůležitějších informačních forem, bylo třeba se zabývat předáváním informací pomocí tohoto nástroje podrobněji, aby bylo možné vytyčit některé body, na kterých lze stavět, oblasti, které se rodičům jeví důležitější než jiné.

3.2.2.9 Otázka č. 11

Otázka č. 11 byla formulována tak, podle čeho se rodič orientuje při hledání důležitých věcí na nástěnce, co ho upoutá. Předestřené možnosti měli rodiče seřadit (očíslovat) podle pořadí.

iff 7 K.

Tabulka č. 23: Vyhodnocení otázky č. 11

MŠ volí pro lepší orientaci rodičů na nástěnce		%
umístění	58	91
barva	49	77
velikost písma	51	80
tištěný text	3	5
text psaný rukou	1	2
fotografie	23	36
obrázky	6	9

Z hlediska preferencí se nejčastěji na prvním místě objevovalo umístění (33krát) a fotografie (18krát).

3.2.2.10 Otázka č. 12

Následující dvanáctá otázka se snažila postihnout komunikaci směrem od rodiče k MŠ.

Tabulka č. 24: Vyhodnocení otázky č. 12

způsob získání informací MŠ od rodičů / velikost MŠ		%
rozhovor s učitelkou	62	97
rozhovor s ředitelkou	21	33
rodičovské schůzky	31	48
e-mail	3	5
schránka důvěry	9	14
dopis	3	5
sdužení rodičů	8	13

3.2.2.11 Otázka č. 13

Rozhovor s učitelem preferovala většina respondentů, a toto vyplývá i z preferencí, protože se tato forma objevila 48krát na prvním místě.

Podstatný je dojem, který mají rodiče ze vztahu rodič - MS, zda mají pocit, že se pedagogičtí pracovníci jejich mateřské školky zajímají o názory rodičů na svou činnost. Šlo o jasně formulovanou otázku, kde mohla být ještě dále specifikována odpověď ANO a vybrána jedna nebo i více možností - neformální rozhovor, anketa, schránka důvěry. Ani v jednom dotazníku nebyla zaznamenána negativní odpověď.

Tabulka č. 25: Vyhodnocení otázky č. 13

MS se o názory rodičů zajímá		%	
NE		0	0
ANO	neformálním rozhovorem	58	91
	anketou	28	13
	schránkou důvěry	22	34

3.2.2.12 Otázka č. 14

I otázka č.14 se týkala důvěry ve vztahu rodič - mateřská škola. Zajímala jsem se, zda názory na fungování MŠ dospějí vždy na úroveň rodič - MŠ, a nebo zůstávají jen mezi rodiči. I když jsem předestřela pouze dvě odpovědi ANO a NE, při vyhodnocování se ukázala třetí odpověď, poměrně často volená rodiči, a to NEVÍM kterou jsem proto zahrnula do vyhodnocování.

Tabulka č. 26: Vyhodnocení otázky č. 14

-c /

Názory na práci MŠ zůstávají jen mezi rodiči		%	
ANO	24	38	
NE	16	25	
NEVÍM	24	38	

/|

Rodiče mohli volit odpověď ANO a současně navrhnout opatření, které by umožňovalo stávající situaci řešit a nebo předcházet podobným problémům. Bohužel příliš mnoho návrhů nebylo do dotazníků tlumočeno, pouze ve dvou případech bylo

vepsáno, že podobné situaci lze čelit větším přísunem a výměnou informací. V jednom dotazníku byl zdůrazněn pocit jistoty, že názor nebude zneužit.

3.2.2.13 Otázka č. 15

Protože sdružení rodičů není samozřejmou součástí všech školek, bylo třeba zjistit, jak je častá jeho existence a pokud nevzniklo, jsou-li nějaké zvláštní příčiny. Rovněž bylo zajímavé sledovat, jestli jsou zde nějaké rozdíly se zohledněním velikosti mateřské školy, zda jeho potřeba vzrůstá s počtem tříd v MŠ.

Tabulka č. 27: Vyhodnocení otázky č. 15

v MS existuje sdružení rodičů		jednotřídní MŠ	dvou- a tří- třídní MŠ	4 a více- třídní MŠ	I	%
ANO		3	4	18	25	39
NE	není zájem	3	2	6	39	61
	není potřeba	13	1	14		

3.2.2.14 Otázka č. 16

Předposlední otázka č. 16 měla dát rodičům prostor pro vyjádření, v čem je pro ně důležitá spolupráce s MŠ. Především byla uváděna tvorba a ovlivnění programu MŠ, řešení výchovných problémů s dětmi, problémy v rodině, informace o vývoji dítěte, předškolní příprava.

3.2.2.15 Otázka č. 17

Spolupráce s MŠ by měla probíhat v atmosféře vzájemné důvěry. Preference v této oblasti prozkoumávala poslední 17. otázka dotazníku, která chtěla zjistit důležitost přístupu ke všem záznamům, které se o dítěti vedou, nebo zda je hlavním parametrem dodržování mlčenlivosti o osobních a rodinných záležitostech. V 62 případech se právě mlčenlivost ukázala jako důležitá, oproti tomu ve 26 dotaznících byla zatržena důležitost přístupu ke všem záznamům. Z výsledků je patrné, že řada rodičů zadržovala možnosti obě.

4 ZÁVĚR A DOPORUČENÍ

Závěrem práce lze konstatovat, že všechny zvolené hypotézy se potvrdily.

Z první hypotézy, týkající se preferované informační formy vyplývá, že bez rozdílu MŠ je preferována forma nástěnky a rozhovoru a to u obou skupin dotazovaných. Další způsob, ale už méně používaný, jsou webové stránky MŠ. Ostatní formy se ukázaly jako zcela minoritní. Také další hypotézy týkající se práce s informacemi bylo možné potvrdit. V současnosti jsou zformulovány principy kurikulární politiky v Národním programu rozvoje vzdělávání v ČR (tzv. Bílé knize) a zakotveny v zákoně o předškolním vzdělávání. Je zaveden nový systém kurikulárních dokumentů pro vzdělávání žáků od 3 do 19 let, tedy platný i pro MŠ. Kurikulární dokumenty jsou pak utvářeny na dvou úrovních - státní a školní. Takto nově koncipované rámcové i školní vzdělávací programy jsou veřejně dostupné dokumenty a to jak pro pedagogickou, tak i nepedagogickou veřejnost.

Na základě dotazníkového šetření lze potvrdit třetí hypotézu, že práce s informacemi v MŠ má jednoznačně pozitivní vliv, a to jak na spokojenost rodičů, tak i na jejich spolupráci s MŠ. V rámci hodnocení hypotézy čtyři a pět lze konstatovat, že nebyly nalezeny rozdíly ve vztahu k principům práce s informacemi v řízení obecně. Publikované závěry můžeme považovat za platné ve všech prostředcích, nezávisle na velikosti MŠ a jejím umístěním (město, obec).

Dále se budu věnovat konkrétně jednotlivým formám preferovaných způsobů komunikace a jejich problematice:

Nástěnka je velmi využívaná forma předávání informací rodičům a veřejnosti. Její postavení v komunikační síti mezi mateřskou školou a rodiči je ale naprosto odlišné od postavení rozhovoru. Například na nástěnce není možné předávat informace důvěrného až intimního charakteru o rodině a dítěti. Tato forma také pedagogickým pracovníkům neposkytuje okamžitou zpětnou vazbu. Je vhodné pomocí ní sdělovat spíše informace provozního charakteru, nikdy informace o konkrétním dítěti, jeho výchově a výchovných problémech, rodině apod.

Tvorba nástěnky podléhá jistým pravidlům a při jejich dodržení je možné zkvalitnit přehlednost a dostupnost informací rodičům i širší veřejnosti. Rodiče přikládali význam především umístění nástěnky, dále pak grafickému zpracování

(použití barev, velikost textu). Doporučuji tedy umístění ve výšce očí v blízkosti hlavního vchodu do MŠ, případně vchodů do jednotlivých oddělení MŠ. Je dobré nepodceňovat vizuální úpravu textu. Nadpisy článků a důležitá upozornění zvýraznit větším písmem, podpořit vhodnými a zajímavými fotografiemi či souvisejícími obrázky.

Rozhovor s učitelkou byl jak pedagogickými pracovníky, tak rodiči sledán jako druhý nejpoužívanější způsob předávání informací mateřskými školami, hned za nástěnkami. 79% pedagogů označilo, že denně poskytuje rozhovor s rodiči a 100 % rodičů uvedlo, že má možnost denně získávat informace prostřednictvím rozhovoru. Jde tedy o komunikační formu nejen dostupnou, ale i jednoznačně nejvyužívanější. 97 % z dotazovaných rodičů zvolilo možnost, že pokud potřebuje poskytnout mateřské škole důležité, soukromé informace, využívá rozhovor. 100% respondentů z řad pedagogů potvrdilo, že získává informace od rodičů nejčastěji právě touto formou.

Rozhovor se jeví jako preferovaná komunikační forma ve všech prostředích nezávisle na velikosti MŠ ani na velikosti sídelní obce MŠ. Jde o formu komunikace, která se hodí ke sdělování důvěrných informací o dítěti, jak ze strany rodičů, tak ze strany pedagogů. Dovoluje předávat informace v soukromí, bez přítomnosti dalších rodičů. Rodiče mohou takto informovat pedagoga o problémech a těžkých situacích v rodině. Na pedagogy je kladen důraz na ochranu poskytnutých informací.

Osobní konzultace lze zahrnout pod formu rozhovoru. 81 % mateřských škol konzultace poskytuje a 75 % rodičů je využívá. Osobní konzultace má oproti samotnému rozhovoru dána jistá formální pravidla, časovou frekvenci a ohraničenou dobu trvání. Nabídka osobních konzultací by měla být samozřejmá při vstupu dítěte do školky, záleží na rodiči, zda ji využije či nikoliv.

Komunikace elektronickou poštou se ukázala jako poměrně málo využívaná forma komunikace. Více jak 38% respondentů z řad pedagogů uvedlo, že kontakt pomocí e-mailů nepoužívá vůbec, více jak třetina zřídka a pouhých 13 % pedagogických pracovníků běžně. 75% rodičů nepoužívá elektronickou poštu ke komunikaci s mateřskou školou vůbec.

Domnívám se však, že tato forma bude v budoucnu nabývat na významu. Mým doporučením je použití elektronické pošty vždy po předchozí dohodě s rodiči, nejlépe stvrzené písemně při nástupu do školky nebo začátku školního roku,

aby nedocházelo k problémům s nevyžádanou poštou. Je velmi důležité správně volit informace, které je možné pomocí e-mailu rodičům předávat. Nemělo by jít o záležitosti důvěrné. Elektronickou poštou sdělujeme spíše věci provozní, různá upozornění a oznámení o změnách programu atd.

Stejně tak *webové stránky MŠ* ještě nejsou naprostou samozřejmostí. Je však otázkou času, kdy internet získá na významu i v této oblasti. Webové stránky mohou sloužit jako komunikační prostředek a současně, pokud jsou dobře vedeny a přiměřeně aktualizovány, také jako reklama MŠ.

61 % mateřských škol má podle dotazníků vlastní webové stránky a zhruba stejné procento z rodičů - 63 % webové stránky MŠ sleduje. Do budoucna vidím webové stránky u každé MŠ jako samozřejmost, a jejich aktualizace by měla odpovídat změnám dění MŠ.

Volba časového předstihu při podávání informací se ukázala nejednoznačná, pravděpodobně vlivem toho, že nebyl specifikován druh informací. Rodiče uváděli nejvíce možnost měsíc, pedagogové týden. Jako nejlepší vidím předkládat plán hlavních akcí s měsíčním předstihem, týden brát jako předstih, v němž by měli být obeznámeni rodiče o nejrůznějších provozních záležitostech, a nejkratší časový údaj - den, by měl být volen při informování o mimořádných záležitostech a událostech.

Poměrně malé procento (29%) ze všech MŠ potvrdilo existenci *sdržení rodičů*. Rodiče uvedli, že sdržení rodičů se vyskytuje u jejich předškolních zařízení ve 39 %. Sdržení rodičů (pokud je) se aktivně zapojuje do chodu MŠ, především při tvorbě programu a dále i při přípravě mimoškolních aktivit. Zde také vidím jeho hlavní roli.

Na základě prostudování příslušné odborné literatury a provedení dotazníkového šetření můžu závěrem konstatovat, že podstatným prvkem celého procesu zlepšení komunikace mezi rodiči a MŠ by měla být také vnější podpora vzdělávání učitelek. Každá moderní škola se musí umět vyrovnat se změnami - především se změnami sociálními a ekonomickými. Již Ovidius ve svých *Proměnách* říká, že „čas je zhouba věcí“ a také naši předkové věděli, že „časy se mění a lidé s nimi“. Na každém kroku dnešního života se můžeme přesvědčit o globálních změnách, které se bezpochyby podepisují i na vztahu mezi MŠ a rodiči a jejich komunikaci.

Spolupráce s rodiči musí být založena na tom, že rodina hraje v životě dítěte primární roli: má na něj největší vliv a členové rodiny jsou pro děti těmi nejbližšími a nejmilejšími osobami. To, co se dítě doma naučí, je také základem pro následný učební proces v mateřské škole. Učitelka je jen dalším článkem, který do života dítěte vstupuje. Proto doporučuji celý program vzájemné komunikace postavit na dvou pilířích:

- « na „smlouvě“ mezi rodinou a školou, která bude obsahovat soupis nejzákladnějších očekávání, na kterých se učitelka v MŠ s rodiči dítěte dohodne,
- « na opakovaném vytváření nejrůznějších příležitostí pro vzájemnou spolupráci, která povede k aktivnějšímu zapojení rodičů do programu třídy a mateřské školy.

Forma tohoto programu by měla být otevřená, protože lze předpokládat neustálé hledání nejvýhodnějších cest a forem konkrétních aktivit. Zavedení tohoto programu však bezesporu vyžaduje velkou míru invence a angažovanosti učitelek. Je také třeba, aby učitelky považovaly spolupráci s rodiči za významnou součást své práce. Za zcela nevhodné můžeme považovat stav, kdy na některých MŠ probíhá vlastní předávání dětí mezi MŠ a rodiči „ve dveřích“, nebo předávání zajišťují školnice, které dosluhují na konci pracovní doby. Významná je zde role ředitelky školy, která by měla na celý proces komunikace mezi rodiči a MŠ dohlížet a dávat jasné a zcela srozumitelné signály, které povedou k jejímu zlepšení.

Spolupráce a tedy i komunikace mezi MŠ a rodiči není samozřejmě vždy bezproblémová, čehož jsou si pedagogové v praxi vědomi. Neměli by tyto problémy přehlížet, ba právě naopak věnovat pozornost slabým stránkám v komunikaci s konkrétním rodičem.

Na úplný závěr lze konstatovat, že spolupráce mezi rodiči a mateřskou školou funguje na základě partnerství. Pokud ve vztazích mezi pedagogy a rodiči panuje oboustranná vstřícnost a ochota spolupracovat, je volba informační formy pouze otázkou vzájemné dohody. Rozhodně lze ale doporučit, aby vzhledem k prokázání významu osobní komunikace bylo toto zjištění promítnuto do odborné přípravy pedagogů.

5 PŘEHLED POUŽITÉ LITERATURY

- BEŇOVÁ, T.- HERICH, J. *Materské školy - šok či kríza?* Bratislava: Ústav infomácií a prognóz školstva, mládeže a tělovýchovy, 1995. ISBN 80-7098-065-6.
- DEVITO, J. A. *Základy mezilidské komunikace*, 1.vyd., Praha: Grada Publishing, 2001. ISBN 80-7169-988-8.
- DOSTÁL, A. M.- OPRAVILO VÁ, E. *Úvod do předškolní pedagogiky*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1985.
- GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. ISBN 80-85931-79-6.
- GIDDENS, A. *Sociologie*. Praha: Agro, 1999. ISBN 80-7178-635-7.
- HAVLÍK, R.-KOŤA, J. *Sociologie výchovy a školy*. Praha: Portál, 2002.
- HAVLÍNOVÁ, M. *Zdravá mateřská škola*. Praha: Portál, 1995. ISBN 80 - 7178-084-0.
- JANOUŠEK, J. et al. *Sociální komunikace*. Praha: Svoboda, 1968.
- JEŘÁBKOVÁ, B. *Mateřská škola jako životní prostor I*. Brno: MU, 1993. ISBN 80-210-0830-X.
- KLÉGROVÁ, J. *Máme doma prvňáčka*. Praha: Mladá fronta, 2003. ISBN 80-204-1020-1.
- KLENKOVÁ, J. *Kapitoly z logopedie I*. Brno: Paido, 2000. ISBN 80-85931-88-5.
- KOHOUTOVÁ, L. *Prognostická část*. 2006. [cit.22.1.2008], dostupné na [www: http://lucieproject.blog.cz/0610](http://lucieproject.blog.cz/0610)
- KOLLÁRIKOVÁ, Z. - PUP ALA, B. *Předškolní a primární pedagogika. Předškolská a elementární pedagogika*. Praha:Portál, 2001. ISBN 80-7178-585-7.
- KŘIVOHLAVÝ, J. *Jaksi navzájem lépe porozumíme*, 1.vyd., Praha: Svoboda, 1988. ISBN 25-095-88.
- KŘIŠŤANOVÁ, L.- KŘOVÁČKOVÁ, B. *Rodičovská připravenost ke vstupu dítěte do školy*. In. JANIŠ, K. *Rodina a škola*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2001.
- KUNCZIK, M. *Základy masové komunikace*. Praha: Karolinum, 1995.
- LECHTÁ, V. et al. *Terapie narušené komunikační schopnosti*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7178-961-5.
- MATĚJČEK, Z. *Výbor z díla*. Praha: UK, Nakladatelství Karolinum, 2005. ISBN 80-246-1056-6.

- MONATOVÁ, L. *Kapitoly z předškolní pedagogiky*. Brno: Rektorát UJEP, 1980.
- MONATOVÁ, L. *Předškolní pedagogika*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1988.
- Národní zpráva o stavu předškolní výchovy, vzdělávání a péče o děti předškolního věku v České republice. Praha: Fortuna, 2000. ISBN 80-7178-245-9.
- PETRUSEK, M. *Úvod do sociologie I*. Vítkovice, Institut VHJ Vítkovice, 1985. ISBN 80-04-26588-X.
- SMOLÍKOVÁ, K. et al. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2004. ISBN 80-87000-00-5.
- ZAHÁLKOVÁ, M. *Pediatric pro speciální pedagogy*. Brno: Masarykova Univerzita, 2002.

Užitečné odkazy:

- <http://www.msmt.cz> - Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
- <http://www.rvp.cz> - Metodický portál
- <http://www.csicr.cz> - Česká školní inspekce
- <http://www.domavcr.cz> - Doma v České republice, sekce „Vzdělávání“
- <http://www.uiv.cz> - Ústav pro informace ve vzdělávání
- <http://www.vuppraha.cz> - Výzkumný ústav pedagogický v Praze
- <http://www.ceremat.cz> - Centrum pro informace ve vzdělávání
- <http://www.eurydice.org> - Informační síť o vzdělávání v Evropě - Eurydice
- <http://www.atlasskostvi.cz> - Atlas školství
- <http://www.ceskeskolky.cz/> - České školky
- <http://www.ceskeskolstvi.cz/> - České školství
- <http://ippp.cz> - Institut pedagogicko-psychologického poradenství
- <http://www.nidm.cz> - Národní institut dětí a mládeže
- <http://www.e-gram.cz> - Státní informační politiky ve vzdělávání

PŘÍLOHY

Příloha č. 1: Dotazník pro pedagogické pracovníky

DOTAZNÍK

(pro pedagogické pracovníky)

Vážené kolegyně, vážení kolegové,

obracím se na Vás s prosbou o vyplnění dotazníku, který se zabývá komunikací mezi mateřskou školou a rodiči.

Dotazník je anonymní, výsledky budou použity pouze k průzkumu jako podklad pro zpracování bakalářské práce studia školského managementu na pedagogické fakultě UK v Praze.

Děkuji za Váš čas a ochotu.

S pozdravem Lenka Komárková, ředitelka mateřské školy

1. **Velikost mateřské školy:**
 - a) jednotřídní
 - b) 2- 3třídní
 - c) 4 a více třídní

2. **Mateřská škola se nachází:**
 - a) v obci (městské části)
 - b) ve městě do 10tis. obyvatel
 - c) ve městě nad 10tis. obyvatel

3. **Informace o MŠ jsou podávány prostřednictvím:**
 - . nástěnky v MŠ
 - . nástěnky (vývěsky) před budovou MŠ
 - . nástěnky (vývěsky) v obci (městě)
 - . rozhovorem učitelky s rodiči
 - . www stránek MŠ
 - . www stránek obce (města)
 - . časopisem MŠ
 - . novinami obce (města)
 - . rodičovské schůzky
 - . e-mailu

(seřad'te podle pořadí 1-10)

- 4. Jak často poskytujete informace pro rodiče v těchto formách:**
- . rozhovor s rodiči - denně, lxtýdně, lx za měsíc
 - . rodičovské schůzky - lxxročně, lx za měsíc, lx pololetí
 - . na www stránkách MŠ - lxtýdně, lx za měsíc, lx za čtvrtletí
 - . e-mailem - denně, lxtýdně, lx za měsíc
 - . v novinách obce (města) - lx za měsíc, nepravidelně
 - . v časopise MŠ - lx za měsíc, nepravidelně
- (nehodící se škrtněte)
- 5. S jakým časovým předstihem podáváte nejčastěji rodičům informace o aktuálním dění v MŠ(program, novinky, prozní záležitosti)?**
- a) měsíc
 - b) týden
 - c) den
- 6. Používáte e- mail ke komunikaci mezi MŠ a rodiči?**
- a) vůbec
 - b) zřídka
 - c) běžně
 - d) po dohodě s rodiči
- 7. MŠ má svoje www stránky?**
- ANO
- NE - proč? a) nemáme PC
- b) nezajímám se
 - c) jiné
- 8. Jak často aktualizujete www stránky MS?**
- a) lx měsíčně
 - b) lx týdně
 - c) denně
- 9. Jakým způsobem MŠ informuje o své činnosti, potřebách, akcích veřejnost(občany):**
- . na nástěnce (vývěsce) v obci (městě)
 - . na www stránkách MŠ
 - . na www stránkách obce (města)

- . v místních novinách obce (města)
 - . plakáty
- (nejčastěji využíváte - seřad'te podle pořadí)

10. Poskytujete pravidelně konzultace pro rodiče o dítěti?

ANO

- NE - proč? a) rodiče nemají potřebu
- b) rodiče nemají důvěru
 - c) jiné

11. Jak zdůrazňujete význam informací na nástěnce - pro lepší orientaci rodičů?

- . umístění
- . barva
- . velikost písma
- . tištěný text
- . text psaný rukou
- . fotografie
- . obrázky
- . jiné...

(x označte co nejčastěji využíváte)

12. Informace od rodičů získáváte nejčastěji::

- . rozhovorem s rodiči
- . rodičovské schůzky
- . e-mailem
- . dopisy
- . sdružení rodičů
- . schránkou důvěry
- . anketou
- . dotazníkem

(seřad'te podle pořadí 1-8)

13. Když potřebujete poskytnout rodičům důležité informace o dítěti využíváte formu:

- . písemnou (dopis)
- . osobní rozhovor

. e-mailem

. jiné

(x označte co nejčastěji využíváte)

14. Máte problémy s tím, že si rodiče vyměňují názory a informace pouze mezi sebou

bez využití přímé komunikace s MŠ?

NE

ANO -jaké navrhuje řešení

15. Je ve Vaší MŠ sdružení rodičů?

ANO -

NE - proč? a)není zájem

b)není potřeba

c)jiné

16. V jakých případech je pro Vás důležitá spolupráce s rodiči?

(Uveďte alespoň jeden případ.)

17. Proto, aby spolupráce s rodiči probíhala v atmosféře důvěry považují za důležité:

a) dodržování mlčenlivosti o osobních a rodinných událostech

b) přístup ke všem záznamům, které se vedou o dítěti

c) předávání informací v soukromí, bez přítomnosti dalších rodičů

d) jiné

Máte sami něco k tématu - komunikace mateřské školy a rodičů? (uveďte svoji zkušenost, postřeh, doporučení)

Příloha č. 2: Dotazník pro rodiče

DOTAZNÍK

(pro rodiče)

Vážení rodiče,

obracím se na Vás s prosbou o vyplnění dotazníku, který se zabývá komunikací mezi školou a rodiči.

Dotazník je anonymní, výsledky budou použity pouze k průzkumu jako podklad pro zpracování bakalářské práce studia školského managementu na pedagogické fakultě UK v Praze.

Děkuji za Váš čas a ochotu.

S pozdravem Lenka Komárková, ředitelka mateřské školy

1. Velikost mateřské školy: a) jednotřídní

b) 2- 3třídní

c) 4 a více třídní

2. Mateřská škola se nachází: a) v obci (městské části)

b) ve městě do lOtis. obyvatel

c) ve městě nad lOtis. obyvatel

3. Informace o MŠ získávám prostřednictvím:

. nástěnky v MŠ

. nástěnky (vývěsky) před budovou MŠ

. nástěnky (vývěsky) v obci (městě)

. rozhovorem s učitelkou

. www stránek MŠ

. www stránek obce (města)

. časopisu MŠ

. novin obce (města)

. rodičovské schůzky

. e-mailem

(seřaďte podle pořadí 1-10)

4. Jak často mám možnost získat informace prostřednictvím:

- . rozhovoru s učitelkou - denně, lxtýdně, lx za měsíc
 - . rodičovské schůzky- lxročně, lx za měsíc, lx pololetí
 - . www stránky MŠ - lxtýdně, lx za měsíc, lx za čtvrtletí
 - . e-mail - denně, lxtýdně, lx za měsíc
 - . novin obce (města) - lx za měsíc, nepravidelně
 - . časopisu MŠ- lx za měsíc, nepravidelně
- (nehodící se škrtněte)

5. S jakým časovým předstihem dostáváte informace o aktuálním dění v MS (program, novinky, prozí záležitosti)?

- a) měsíc
- b) týden
- c) den

6. Vyhovuje Vám to?

- ANO -je to dostačující
- NE - potřebuji plánovat více dopředu

7. Jak často využívám možnosti e-mail.komunikace s MŠ

- a) vůbec
- b) zřídka
- c) běžně
- d) po dohodě

8. Nahlížíte na www stránky MŠ?

- ANO
- NE - proč? a) nemám PC
- b) nezajímám se
 - c) jiné

9. Jakým způsobem MŠ informuje o své činnosti, potřebách, akcích

veřejnost(občany):

- . nástěnkou (vývěskou) v obci (městě)
- . na www stránkách MS
- . na www stránkách obce (města)
- . místními novinami obce (města)

. plakáty

(seřad'te podle pořadí)

10. Využíváte osobních konzultací s učitelkou o vašem dítěti?

ANO

NE - proč? a) nemám potřebu

b) nemám důvěru

c) jiné

11. Podle čeho se orientujete při hledání důležitých věcí na nástěnce, co vás upoutá?

. umístění

. barva

. velikost písma

. tištěný text

. text psaný rukou

. fotografie

. obrázky

. jiné...

(seřad'te podle pořadí)

12. Když potřebujete poskytnout MŠ důležité informace využíváte:

. rozhovor s učitelkou

. rodičovské schůzky

. e-mail

. schránku důvěry

. dopisem

. sdružení rodičů

(seřad'te podle pořadí)

13. Zajímá se MŠ o Vaše názory na svoji činnost?

ANO - jak? a) neformálním rozhovorem

b) anketou

c) schránka důvěry

d) jiné formy

NE

14. Stává se, že zůstávají názory na práci MŠ jen mezi rodiči?

NE

ANO -jaké navrhuje řešení

15. Je ve Vaší MŠ sdružení rodičů?

ANO

NE - proč? a)není zájem

b)není potřeba

c)jiné

16. V jakých případech je pro Vás důležitá spolupráce s MŠ?

(Uveďte alespoň jeden případ)

17. Proto, aby spolupráce s MŠ probíhala v atmosféře důvěry preferuji

zejména:

a) dodržování mlčenlivosti o osobních a rodinných událostech

b) přístup ke všem záznamům, které se vedou o mém dítěti

c) předávání informací v soukromí, bez přítomnosti dalších rodičů

d)jiné

Máte sami něco k tématu - komunikace mateřské školy a rodičů? (uveďte svoji zkušenost, postřeh, doporučení) (Co Vám ztěžuje komunikaci s pedagogy, s ředitelkou, s MŠ ?)